

PRIMORSKA BORBA

Leto II. — Št. 35

Ajdovščina, 7. septembra 1946

Cena 4.— lire

8. SEPTEMBER,

dan vesplošne osvobodilne vstaje naših množic

8. septembra 1943 se je borba primorskega ljudstva za svobodo razvila preko vse primorske zemlje. Iz host in gmajne so priverle brigade, iz vasi in naselij so rasli novi bataljoni za svobodo, za zlom fašizma. Primorsko ljudstvo je vstalo, 25 let nakopičeno trpljenje, 25 let s silo za drževan upor, 25 let trpljenja je našlo svoje pravo lice v vesplošni vstaji. Ljudstvo je prijelo za orožje. Kakor izgubljene megle v viharju noči so begali razoroženi nosilci »dvatisočletne kulture«, kakor soze pred dnevom ne bežali fašisti. Naše matere so stisnile puško, mladina, moške, vse je bilo ta dan partizan, na okopih, na obrambi domovine. Dvignila se je goriška fronta, svetla stran zgodovine primorskega ljudstva.

8. septembra je primorsko ljudstvo pokazalo svojo silno vero v moč borečega se ljudstva, ki ve, zakaj krvavi, zakaj se bori, 8. septembra pa je pokazalo tudi polno zaupanje v Osvobodilno fronto, ki je jugoslovanskim narodom pokazala pot osvoboditve. 8. septembra je bil tudi dan, ko so bili obsojeni od ljudstva vsi izdajalci belo- in plavo-gardisti in vsi torej že obsojeni od naših mater, natoraj že obsojeni od naših mater, katerim ljudi tisti, katerim je pred kratkim sodilo vojaško sodišče v Ljubljani. Vstaja primorskega ljudstva ni samo neizprosna borbeno napoved fašizmu, ampak tudi enodušna obsodba izdajstva in silna manifestacija ljudskih množic, ki so se strnile okrog svoje Osvobodilne fronte za novo, v naporih delovnega ljudstva porajajočo se Titovo Jugoslavijo.

Ves svet je občudoval junaške borbe naših brigad, ves svet je občudoval boj primorskega ljudstva proti vpadajočim hordam Hitlerjevemu nacifašizmu. Boj, ki ga je bilo primorsko ljudstvo, je bil edinstven, ta boj je dal vero v življenje prenekaterim narodom na svetu, ta boj je bil jamstvo, da se konča Dachau, Oswiecim itd. Ta boj je pokazal, da so samo res demokratične množice sveta sposobne razbiti nasilje, sposobne uničiti vse tiste temne sile, ki bi rade gospodovale nad ljudskimi množicami.

Kar je 25 let upornega tlelo v naših ljudeh, je udarilo na dan 1943. leta, kar je 25 let tlelo v nas in za kar smo se štiri leta krvavo borili, to branimo danes. 8. septembra 1943. leta je vse primorsko ljudstvo enodušno potrdilo boj prvih partizanskih brigad in povedalo vsemu svetu, da je ta boj edino pravičen in da je sovražnik primorskega ljudstva vsakdo, kdor bi skušal temu boju nasprotovati.

Sledila je svoboda. Primorsko ljudstvo je samo s svojo junaško Jugoslovansko armado in z bataljoni neštevitnih tisočev rodoljubov osvobodilo slednjo ped svoje zemlje in v vsaki vasi so bili borci za našo svobodo pozdravljeni z navdušenjem, ki ga more občutiti samo človek, ki je toliko let občutil fašistično nasilje, ki ga občuti samo mati, kateri so fašisti strgali iz naročja otroke in jih pobijali, kateri so pred očmi streljali sina, posiljevali hčer, jim ulivati ricinusovo olje. Navdušenje, ki ga občutili samo ljudstvo, ki se zaveda, da si je samo skovalo svobodo.

In vendar sile nasilja niso hotele videti vsega tega in sledila je okupacija ZVU. Toliko namučeno primorsko ljudstvo je moralo spel na ulice, braniti svojo ljudsko oblast pred znanom odredbo »štev. 11«, ki je bila samo »demokratičen« svinec izstreljen v tilnik primorskemu ljudstvu. Primorsko ljudstvo je moralo spel na ulice braniti svojo svobodo; osnovana

je bila črna civilna policija. Spet in spet je moralo ljudstvo na ulice demonstrirati, stakati, »siju« zapadne demokracije« so kopnele kar zapovrstjo demokratične svoboščine našega ljudstva; zmetali so delavce na ceste, zaprli so celo vrsto šol, ukinili demokratičen časopis, povzročili bedo in lakoto. In temu boju primorskega ljudstva za to, kar je imelo, kar si je skozi dolga leta iztrgalo s težkimi žrtvami iz rok fašistov, se je zoperstavila ZVU. Sledili so zločinski umori, sledila dejanja, ki jih primorski človek od svojih zaveznikov v boju proti fašizmu ni nikdar pričakoval. Prišla je razmejitvena komisija; spet je primorsko ljudstvo spregovorilo. Toda sledile so črte, podobne vsem doledanjim ukrepom ZVU. Spet in spet so padle na tržaških ulicah črte. V industriji se je pojavila vojaška uprava, ljudstvu so vzeli pravico stavke, poslednjega orožja delovnih množic.

In naše ljudstvo? Ljudstvo pa vodi boj, boj, ki ga je pričelo s prvim dnem fašistične okupacije, boj, ki ga je nadaljevalo v najhujših dneh fašističnega nasilja, boj, ki so ga nadaljevale prve partizanske edinice na Primorskem, boj, kateremu je dala 8. septembra vseljumska vstaja naj-silnejši pečat, boj, katerega bo primorsko ljudstvo bilo veseskozi proti vsakomur, ki bi tej zemlji odrekal pravico, da se v celoti priključi svoji domovini Titovi Jugoslaviji.

Kakor so 8. septembra tisoči in tisoči primorskih ljudi obsodili ne samo fašistične osvajačce s svojim uporom, ampak tudi domače izdajalce, tako tudi danes delovne množice ne obsojajo samo starih, znanih fašistov, ampak tudi zadržanje ZVU, ki pomaga fašistom pri zločinskem delovanju, obsojajo delovne množice tudi vse tiste, ki so se kakor koli postavili v službo mednarodne reakcije z na-

S tem simbolom smo se dvignili v vseljumski upor

V Gorico, ki smo jo že l. 1945 sami osvobodili, po zmagi nad fašizmom l. 1946 ne smemo z našo zastavo — pot so nam zaprli policijski bajoneti ZVU

žic za borbo, za pravice: postavili so stakovni odbor pred sodišče.

Se več, ZVU je celo prepovedala v coni A praznovati dan vstaje primorskega ljudstva, dan, ko so vse naše množice enodušno s puško v roki potrdile boj partizanskih brigad in bataljonov. 8. tem je ZVU jasno pokazala svojo protiljudsko vlogo. Ljudske množice namreč dobro vedo, da je ZVU brez pomisleka dovolila fašistom in imperialistom praznovanje njihovih obletnic: 4. novembra lani so praznovali konec prve imperialistične vojne, 25. aprila je ZVU razširila italijanski praznik na vso Julijsko krajino, čeprav je dobro vedela, da nima ta dan nič skupnega z dnevom osvoboditve Julijske krajine, prav tako je dovolila proslavljanje 9. avgusta, ko so italijanske trupe okupirale Gorico. Ni pa dovolila demokratičnim množicam proste proslave prvega maja, sedaj pa je sploh prepovedala proslavo 8. septembra.

menom, da škodujejo našemu ljudstvu.

Naše delovne množice, ki z edinstvenim delovnim poletom brišejo sledove fašizma, vedo, da se 8. septembra ni dvignila samo cona B, da takrat ni bilo con, da takrat o conah niso govorili niti gospodje okrog ZVU, da je bila takrat naša naloga in dolžnost boriti se in zmagati in da je tudi danes prav tako naša naloga samo ena: boriti se in zmagati in da ne more biti med nami con, ki bi nas ločile. Naše delovno ljudstvo si je poiskalo v današnji borbi svoje geslo. 8. septembra 1943 smo poznali samo boj proti fašizmu, boj za svobodo naroda, danes pa poznamo: graditi s prostovoljnimi, požrtvovalnimi, iznajdljivimi delom in pomagati borbi množic onkraj demarkacijske črte, katere je politika ZVU znova porinila v najbolj razbrzdano nasilje OLN-ovih fašistov, skvadristov in šovinističnih imperialistov. Kakor so

Obnavljamo domove

pri tem človečanskem delu nas ne sme nihče ovirati.

V novo tekmovanje

Titovo trimesečno tekmovanje je s svojimi uspehi dalo zgodovinski pečat delu primorskih ljudi. Marsikdo na Paradi dela ni mogel v celoti razumeti obračuna, ki ga je ta dan napravilo ljudstvo samo pred seboj. Teško je namreč res razumeti tistemu, ki ne zna v celoti ceniti ljudskega dela, da je bilo mogoče v treh borih mesecih v enem samem okrožju napraviti s prostovoljnimi delom storitve, ki so vredne nad 268 milijonov lir. Pri vseh teh velikih ustvaritvah pa je naše ljudstvo iz svojih gospodarskih sredstev zbralo še nekaj manj kot 15 milijonov prostovoljnih prispevkov v fond za obnovo.

Ti veličastni uspehi, ob katerih mora prav vsak vsaj trenutek postati, da jih razume, so dokaz naše moči, dokaz tega, kaj so sposobne ljudske množice napraviti z organiziranim delom in z zavestjo, da grade zase, da si grade domovino srečnih ljudi.

Zdi se, da je Titovo tekmovanje zelezobetonski temelj, na katerega bomo v bodočem delu gradili. Bogate izkušnje Titovega tekmovanja bomo izražali v teh bodočih dneh, ko se pripravljamo na novo tekmovanje.

Ko pregledujemo podrobno uspehe, se pri njih za trenutek ustavimo, pa ugotovimo, da je dal vsak idrijski rudar poleg težkega, naporenega dela v rudniku 106 ur prostovoljnega dela za obnovo, da je deset delavcev na žagi v Belskem, okraj Postojna, zrezalo in pripravilo 199 kub. m lesa za pogorele v Gorenjah in Bukovju, da so delavci pri Gozdni upravi v Postojni brezplačno posekali in pripravili v gozdu ter zrezali na žagi za pogorele 444 kub. metrov lesa, tedaj vidimo, na kakšne trdne temelje bomo v bodočnosti gradili.

Ponekod seveda niso toliko napravili, ker so nekateri domači reakcionarji odsvetovali obnovo in jo ovirali, češ da je greh delati ob nedeljah, da je to naperjeno proti veri. Kdor je ob prvem trenutku naselil, je doslej spoznal: temu je dokaz spontano množično protestno zborovanje v Crnem vrhu, kjer so pod plaščem duhovnika ljudje razkrili svojega največjega sovražnika, ki je vse pridige, vse maše, vse verske pobožnosti skozi tri mesece zločinsko izrabljal za oviranje obnove. Govoril je, da bo pripeljal celo inženjerja iz Gorice, da je premočil domačine, da niso videli stotine in stotine mladine, ki sama gradi; naganjal jih je, da so pri tem pozabili, da bo vsak čas zima in da je skoraj vsa vas požgana in razrušena, to se pravi, da bodo zaradi tega brez strehe. Boj za »obrambo vere« je ljudstvo v Crnem vrhu kruto spoznalo. Danes ne molči več, danes sodi in bo sodilo kakor tistim, ki so prijeli za puško in streljali v ljudstvo.

Ali je res greh, če so delavci cestne baze v Ilirski Bistrici prostovoljno pripravili 200 kub. m gramoz? Ali je res greh, da danes lahko pelješ po popravljeni cesti hrano, pošto, oblačila? Ne samo, da je neumno in smešno govoriti tako, ampak govoriti tako je zločin.

Ko si tako podajamo pregled uspehov sami sebi, da ugotovimo, kaj smo napravili, česa smo se pri tem delu naučili, in še nekaj važnega, kdo nas je pri tem delu oviral, se pripravljamo lahko na novo tekmovanje, v katerem bodo naši uspehi še večji, ker bomo v delo stopili bolj načrtno, obogateni z vsemi izkušnjami dosedanjega dela. Pri delu nas vodi ena izmed glavnih stvari. Mi točno vemo, da danes ustvarjamo

8. septembra 1943 vse množice prijete za puško, kakor se je takrat osnovala goriška fronta, kakor so se takrat formirale bojne brigade, tako so danes vsi naši delovni ljudje še trdneje prijeli za kramp, še z večjo požrtvovalnostjo stopili za stroj, poridila so se tekmovanja, ljudska tekmovanja, formirajo se brigade delovne mladine z enim samim namenom, z zmago utrditi in priborili našim izmučenim krajem priključitve k naši domovini Jugoslaviji

svoje in zase, in vemo, da bomo vedno lahko s ponosom dejali: To domovino smo mi gradili, to je naše. V njej je naš trud, v njej je naše delo. Ta zavešt pa bo v nas še pojačala čustva patriotičnosti, ki nujno zahtevajo od nas, da smo budni proti vsakomur, ki nam bi hotel jemati to, kar smo si sami ustvarili.

Pred nami je novo tekmovanje. Zaman mislijo naši sovražniki, da bomo po silnih uspehih Titovega tekmovanja obstali, ker oni namreč tako želijo. Zaman mislijo, da bodo delavci v železniški kurilnici in delavnici v Divači, kjer so obnovili 13 vagonov in štiri lokomotive, prestali z delom. Motijo se, vrazje se motijo. Motijo se tudi, če mislijo, da naši delavci v Pokrajinskem avtopodjetju ne bodo dali novih avtobusov, kakor so jih dali v Titovem tekmovanju.

Se bolj žilavo bomo delali, še več novih načinov dela bomo iznašli, še več novim družinam bomo pokrili hiše, še več cest bomo obnovili, še več nas bo v delovnih brigadah, povsod bomo, povsod bo naš tekmovalni duh, povsod bomo novi ljudje, novi, Titovi ljudje.

Domovine, svobode, oblasti, gospodarske moči ni mogoče krepiti z besedami, s praznimi obljubami: Tega se zavedamo mi, svobodni Titovi ljudje, ki smo vedno stali neomajni v obrambi ljudskih koristi v dobi najtežjih preizkušenj. Kako razumemo življenje in v krvi priborjeno svobodo, kaže naše delo. O tem govore milijoni, o tem govore stotine in stotine pokritih hiš, — govore novi ljudje, udarniki dela, naši prvi stahanovci, stotine in stotine pohvaljenih, stotine in stotine izredno pohvaljenih delavcev.

Zato spet tekmovanje! In če smo prvo naše tekmovanje posvetili imenu tovariša Tita, potem bomo to naše drugo tekmovanje posvetili naši srčni želji in naši neizprosni zahtevi: Priključitvi Primorske k Jugoslaviji. Mi, delovni ljudje namreč hočemo Jugoslavijo zato, ker smo jo tudi s svojo krvjo ustvarjali. Mi jo hočemo utrdjevati, mi jo hočemo graditi in mi dobro vemo, da hočemo Jugoslaviji slabo vsi tisti, ki si »zaskrblijo«, učenjasko« polagajo prf na čelo in pravijo, da so za Jugoslavijo, toda ne za tako. Seveda so »za Jugoslavijo«, saj je govoril tudi Kruk, saj je govoril tudi Rupnik, saj je govoril tudi Rožman, da so »za Jugoslavijo«, v isti sapi pa so prijazno stiskali roko Mussoliniju, Rösenerju, v isti sapi služili Gestapu in Intelligence Serviceu, v nemških uniformah so ti banditi pisali pozive angloameriški armadi, naj za sede Jugoslavijo, nas pa so zapirali, klali, obešali, posiljevali in morili. Tako so za Jugoslavijo tudi tisti, ki imajo danes pomisleke proti prostovoljnemu delu.

Novo tekmovanje je pred nami, nove naloge so pred nami, nove obveze bomo pisali, nove načrte. Pri tem delu pa moramo imeti pred očmi vse izkušnje dosedanjih načrtov in obvez. Čas pred 16. septembrom moramo izrabit za to, da bo naš načrt življenjski, da ga bomo pisali res tisti, ki ga bomo izvrševali, da ne bomo dovolili »strokovnjake« modrovanja tam, kjer govorni lahko samo delo, da bomo imeli vedno pred očmi postojnski primer porušenja hotela Krone, za katerega so govorili »strokovnjaki«, da je treba dva meseca časa, da je treba 50 micerjev, da je treba celo vrsto inženjerjev, pa je to naša mladina opravila v dveh dneh sama, reči in piši in nikdar ne pozabi! To je tisti tekmovalni polet, ki mora prevevati vse naše delovne obveze. 16. september mora biti naš praznik, 16. september bo tisti dan v naši zgodovini, ko so novi ljudje v Jugoslaviji povedali pred vsem svetom, da smo prenehali s »staro jugoslovansko politiko izdajstva rodne zemlje, da je konec z Rapallo, da je konec z vdiranjem italijanskega imperializma na naša tla. 16. september bo tisti dan, ko je Vrhovni plenum Osvobodilne fronte jasno povedal, da mora biti združeni Sloveniji priključena tudi Primorska. In naše tekmovanje bo pokazalo in mora pokazati, da je Primorska sestavni del živnega telesa Titove Jugoslavije.

Ivan Regent:

Razmišljanja o ljubljanskem procesu proti šestorici zločincev in narodnih izdajalcev

Ljubljanski proces proti šestorici zločincev in narodnih izdajalcev je še ponovno potrdil strašno resnico, da so se posluževali okupatorji, njihovi valpti, narodne izdajice, njihove vojaške in civilne oblasti ter vse njihove institucije vseh mogočih sredstev, da bi našemu ljudstvu ovrzali pot v svobodo in da bi ga naposled uničili, iztrebili.

Trditve, da so hoteli naš narod zares iztrebiti, ni izmišljotina, ni propagandna fraza. Resnica je. V svoji knjigi »Mein Kampf«, ki je izšla še pred vojno, piše Hitler odkrito in bahavo, da je treba vse Slovane uničiti in da bo to zamisel tudi uresničil. Ciano, Mussolinijev zet in dolgoletni minister za zunanje zadeve v Mussolinijevih vladah, pa piše v svojem dnevniku, kako mu je Mussolini večkrat pravil, da ima namen vse Slovane pokončati.

Hitler in Mussolini nista o tem zločinskem naklepu samo pisala in govorila, marveč sta ta naklep tudi praktično izvajala. Kako sta delala, je znano vsemu svetu. Nemški fašisti so mučili, morili, klali, podirali in požigali na Poljskem, Češkoslovaškem in zlasti v okupiranih delih Sovjetske zveze. Italijanski in nemški fašisti ter njihovi domači valpti so delali isto v Srbiji, na Hrvaškem in v Sloveniji. Primorski Slovenci so na svoji lastni koži občutili posledice fašističnega režima, ki je s svojimi raznoterimi zločini dokazal, da so italijanski fašisti resno nameravali slovensko ljudstvo iztrebiti. Morda ni daleč čas, ko bomo poznali natančno število slovenskih ljudi, katere so nemški in italijanski fašisti na razne načine pomorili, natančno število požganih in porušeni slovenskih mest in vasi, natančno vaoto škodo, ki so jo fašisti prizadeli gospodarstvu slovenskih narodov. Da ne govorimo o strašni škodi, ki so jo povzročili fašisti s tem, da so zanašali in deloma tudi zanesli med naše narode svojo smrdljivo, vse uničujočo in vse ponižujočo moralo, moralo korupcije, moralo petlizništva, nagnusno moralo spolne razbrzdanosti, vse razkrajajočo nemoralo, ki ji je bil namen potisniti naše ljudstvo duševno ob tla, ponižati ga na stopnjo suženjstva hlapčevanja, oropati ga samozavesti, poguma, človeškega in narodnega dostojanstva, človeškega in narodnega čuta časti. Hoteli so napraviti, da bi postalo naše ljudstvo dovzeto za hlapčevanje, da ne bi čutilo, da se ne bi zavedalo, kako ga tlačijo, kako ga fizično uničujejo.

To so bili fašistični nameni. Te umazane zločinske naklepe so fašisti načrtno uresničevali.

Ni njihova krivda, če se jim ta nakana dvajsetega tisoč let ni posrečila. Saj so naredili pač vse, kar se je dalo, da bi jo uresničili. Da se to ni zgodilo, je zaslug našega ljudstva samega, njegovih visokih moralnih vrlin, njegovega dostojanstva, njegove visoke politične zrelosti, njegovih junških bojevnikov, njegovih velikih voditeljev tovarišev Tita, Kardelja, Kidriča in drugih.

Rupnik, Miha Krek, škof Rožman in drugi njim enaki ničvedneži so pomagali nemškim in italijanskim fašistom te naklepe uresničevati. Načelovali so boju proti OF. Načelovali so boju proti partizanom. Organizirali so v ta namen svoje tolovajke čete v pomoč okupatorju. Vabili so tuje v boj proti slovenskemu ljudstvu. Pomagali so moriti in pobijati naše ljudstvo. Pustili so tolovajem, naj mesta in vasi požigajo, naj ljudstvo ropajo. Pomagali so naše ljudstvo moralno kvariti. Prodajali so za judežve srebrnike svobodo in obstanek slovenskega naroda kar na cesti vsakemu, ki je imel količnik namena slovenskemu ljudstvu škodovati.

Če je mogoče delati kakšno razliko med šestorico, ki je bila postavljena na zatožni klopi, tedaj se lahko reče, da najnevarnejša je bila vloga škofa Rožmana. To ni nikak dušni pastir. To je vulgarni izdajalec naroda in ljudstva. Skupaj z goriškimi škofom Margottijem in tržaškimi škofom Santinijem tvori tisto neslavno trojico »dušnih pastirjev«, ki so v imenu cerkve, v imenu vere zlorabljali verski čut našega ljudstva, zlorabljali svoje pozicije v cerkvenem občestvu, da so lažje pomagali fašistom uničevati slovensko ljudstvo. Rožman je morda za slovensko ljudstvo molil. Resnično pa je delal proti nemu. Zato ga ljubljansko vojaško sodišče ni sodilo in obsodilo kot škofa in tudi ne kot dušnega pastirja, kajti to ni nikdar bil. Sodelo in obsodilo ga je kot vulgarnega zločinca v škofovski obleki, kot zakrknjenega sovražnika ljudstva, kot narodnega zločinca, kakršen je vedno bil, kakršen ostane in kakršen se s svojim imenom in s svojimi zločini skrunil strani najsijajnejše, najsvetlejšje junške dobe v zgodovini slovenskega naroda.

Jasno je, da kdor se je udinjal okupatorju, kdor je služil fašizmu, je sam fašist in je že s tem samim delal za fašizem proti ljudstvu. Naj je to škof ali birič.

Proces je dokazal, da škof ni bil prisiljen delati to, kar je delal, ker je še sam dalj pobudo celo fašistom, kako in kaj naj delajo proti OF in proti komunistom. Kar je delal, je delal iz sovraštva proti ljudstvu. In proti ljudstvu so delali vsi, ki so poslušali navodila škofa Rož-

mana, ki so mu sledili na poti. Kajti jasno je ko beli dan, da kdor pomaga zasluževati in uničevati ljudstvo, ne more zahtevati, da bi ga smatrali za prijatelja ljudstva. Prav tako ne more biti res, da je tako branil interese cerkve, interese vere. Kajti, kdor govori tako, protipostavlja interese cerkve interesom ljudstva. Tedaj bi imeli prav tisti, ki trdijo, da so interese cerkve nasprotni interesom ljudstva, da je cerkev, da so duhovniki že kot taki reakcionarni, protiljudski.

Med tem pa vemo, da to ni res. Imamo duhovnike, ki so znali in ki še vedno znajo pravišno združiti interese cerkve z interesi ljudstva. Take duhovnike naš narod ljubi. In takih duhovnikov ni malo. Imeli smo in še imamo duhovnike člane OF, ki so kot aktivisti in kot terenci delali za narodno osvobodilno fronto, duhovnike, ki so bili partizani. Imamo duhovnike, ki spoštujejo zakone ljudske oblasti, v kateri še sami aktivno sodelujejo in se po njih ravna. Naša oblast ne zatira cerkve, ne zatira duhovnikov zato, ker so duhovniki, marveč se bori proti zločincem, proti narodnim izdajalcem, proti škodljivcem ljudstva, pri čemer seveda ne gleda na to, kako so zločinci oblečeni in kje so v službi. Če bi bilo res, da uničevati slovensko ljudstvo, škodovati ljudstvu, delati zrgamo med ljudstvom, podpirati ljudstvo proti naši napredni ljudski oblasti in njenim institucijam pomeni braniti cerkvene koristi, braniti vero, tedaj bi imela ljudstvo in oblast, ki sta navsezadnje eno in isto, popolnoma prav, ako bi smatrala cerkev za svojega sovražnika. Ne na ljudstvu in njegovi oblasti, marveč na duhovnikih je jezice, da se to ne zgodi.

Duhovniki, ki ljudstvo ljubijo, ki hočejo ljudstvu res koristiti, ki nočejo, da bi se ljudstvo ločilo od cerkve, se morajo zavedati, da ni nikomur koristno, da je nemoralno zagovarjati za verskimi čustvi zločinska dejanja škofa Rožmana. Morajo se zavedati, da naše ljudstvo rabi miru, ki si ga je samo priborilo. Zavedati se morajo, da moramo obnoviti porušeno, da moramo narediti to kolikor mogoče hitro, da moramo zato udarniško delati in žrtvovati temu delu vsako uro svojega prostega časa, da moramo zato delati tudi ob nedeljah in celo ponoči. Duhovnik, ki ljudstvo ljubi, bo to razumel, bo nedeljsko delo blagoslovil, bo pomagal še sam organizirati prostovoljne brigade udarniškega prostovoljnega dela, bo pomagal ljudstvu obnovljati porušeno gospodarstvo. Treba je, da si naša cerkev vzame za zgled rusko pravoslavno cerkev, ki je zbrala med vojno stotine milijonov rubljev za vojsko, ki je organizirala stare pobojne žene, da so med vojno pletle zimsko perilo, rokavice in nogavice za vojake na fronti in ki danes pomaga sovjetski vladi obnovljati porušeno klobud dejstvu, da je svetovni nazor boljševiske partije in članov vlade povsem in nasprotju s svetovnim nazorom pravoslavne cerkve. O tem govori v svoji knjigi sedanjí moskovski patrijarh vsega pravoslavlja, kjer pravi med drugim, da je sveta dolžnost cerkve biti vedno z ljudstvom, pomagati ljudstvu, tudi če ima vladna partija drugačen svetovni nazor nego cerkev.

Katoliška cerkev pa je sodelovala z Mussolinijevimi vlado in je ves čas fašističnega režima fašizem podpirala. Ali je mogoče trditi, da je bil fašistični režim v korist ljudstva? Vatikan je šel v vseh ozirih vedno tako na roko fašizmu in fašistom, da je na prošnjo tržaškega fašističnega prefekta takoj odstranil zavednega slovenskega škofa Fogarja in postavil na njegovo mesto fašista Santinija. Tako ravna Vatikan. Pregarja dušne pastirje, ki ljubijo svoje ljudstvo.

Če se bodo naši duhovniki zavedali, da je njihova sveta dolžnost služiti ljudstvu, da služiti ljudstvu pomeni spoštovati ljudsko oblast in se ravnati po njenih zakonih, da služiti ljudstvu pomeni pomagati mu v njegovem boju za njegove pravice in pri delu za obnovo, pomeni utrjevati to našo mlado državo, pomeni blagovoljno pojasnjevati naše težkoče in pomagati pri delu za odpravo težkoč, pomeni gojiti v našem ljudstvu novo državljansko zavest, če se bodo vsega tega zavedali, bodo nekateri ostali, drugi postali resnično koristni člani naše narodne družine in bodo spoznali, da ljudstvo ne zapusti duhovnikov, ki so z ljudstvom. Tisti duhovniki pa, ki bi interese ljudstva protipostavljali interesom cerkve, ki bi interese cerkve predpostavljali interesom ljudstva, bodo s takim svojim postopanjem le dokazovali, da interese cerkve res niso istovetni z interesi ljudstva, da so torej protiljudski in ne bodo imeli zategadelj nobene pravice zahtevati, da bi jih ljudstvo ljubilo.

Ljubljanski proces ni bil na mestu samo zategadelj, ker je pravično, po zakonu, po ljudskem zakonu kaznoval vulgarni zločinec in izdajalec, marveč tudi zato, ker nam je pokazal ponovno, po kateri poti ne sme nihče hoditi, kakšnih »dušnih pastirjev« ne sme nihče poslušati, če noče postati škodljivec, sovražnik svojega lastnega naroda, svojega in vsakega delovnega ljudstva.

kjer je kmalu nato odpeljala vso pohištvo, ki ga je ljudstvo samo nabavilo za svojo oblast.

CIVILNA POLICIJA JE ARETIRALA JUGOSLOVANSKEGA VOJAKA

Civilna in vojaška policija iz Bovca sta aretirali v vasi Log pod Mangarotom jugoslovanskega vojaka, tovariša Černuta Danila, ki je prišel k svojem na 10-dnevni dopust. Tovariša Černuta je policija odpeljala v zapor,

POTEK MIROVNE KONFERENCE KAZE, DA POLOM VERSAJSKE DIKTATURE IN FAŠISTIČNO DIVJANJE V DRUGI SVETOVNI VOJNI SE NI IZTRENILO ZASTOPNIKOV VSEH DRŽAV, KI DANES PONOVO ZAGOVARJAJO IMPERIALISTIČNE TENDENCE

Govori italijanskih, grških, avstralskih in podobnih zastopnikov o prežeti z napadalnim duhom, ki resno vzbuja zaskrbljenost

Peti teden, poteka, odkar se je pogrnila zelena miza in so jo zasedli zastopniki 21 držav. Svet si od zaključka mirovne konference obeta pravično začetni mej, primerne odškodnine, ki naj bi jo plačala kot del ogromne škode Nemčija in njeni sateliti v času, ko so okupirali nepravilno drugo ozemlje in jih hudo prizadeli. Nihče ne zahteva, da bi bila plačana škoda do zadnje pitice, krvi, ki je bila prelita, in žrtve sploh ni mogoče poplačati, pa naj bi Nemčijo, Italijo in bivše Hitlerjeve hlapce obrali do golega. V tem ne bi bilo sence pravice, ker bi premagane države postavili pred popoln gospodarski zlom, mirovna konferenca pa teži, vsaj težiti bi morala, da se v vojni prizadeto Evropo pravično uredi. Precej truda in napora je bilo potrebno že za sam osnutek načrta mirovne pogodbe, kjer se mora končno veljavno definirati položaj vseh držav do zavezniške stvari, kar bo potem veljalo kot pravni dokument za mirovno konferenco.

Zeleli bi, da bi se stvari v Parizu hitreje razvijale, saj je minilo že dobrih pet let, odkar nas je vojna zajela, in bi hoteli čim prej prekiniti nenaravno stanje celotne Juljske krajine, ki se mora priložiti republik Jugoslaviji; kar je vsakemu pametnemu človeku jasno.

Ni to prva konferenca, ki predstavlja velik pomen za narode Jugoslavije. Že leta 1918, z mirom v Versaillesu se je odločevala usoda naših narodov, odločili pa so slabo ne samo za nas, temveč za vso Evropo in še celo za samo Anglijo in Ameriko, ki sta pri konferenci imeli odločujoč glas. Če bi odločevali pametno, ne bi bilo druge svetovne vojne, ne nacistične nevarnosti, niti sedanje konferenec v Parizu. Leta in dejstva so pokazala, da je obstajala velika napaka Versaillesa v tem, ker so krojili meje ljudje brez prave odgovornosti in so dopustili, da je Nemčija rodila »nadljudje«.

Toda danes pišemo leto 1946. Za zeleno mizo sedi tudi zmagovalka Jugoslavija, ki povsem, kar se tam dogaja, predstavlja najizrazitejša in najodločnejša zagovornica pravic malih narodov. Demokratični tisk piše, da jugoslovanski delegat Kardelj govori kot mož, ki se zaveda odgovornosti pred lastnimi narodi in pred vsem svetom, ki je bil sam borec in politik najširših ljudskih množic. Ugled Jugoslavije je na višku, kajti njeno stališče je jasno, zagovarja osnovna načela družbe in sožitja, brez katerih se ne bo mogel skleniti nikak mir, če pa bi se, bil krivičen in močno podoben onemu iz leta 1918. Človeštvo si ne more privoščiti znova avanture, kot je bil Hitlerjev pohod — čeprav v propast. To bi bilo preveč tvegano, na ta način bi nekateri, če sploh bi, doživeli tretjo svetovno vojno. Hvala, Jugoslavija dobro ve, kako se plačujejo take predstave, ki so jih organizirali sijajni politiki leta 1918, z versajlsko konferenco.

Jugoslavija nastopa torej tako, da ne bo nikdar in nikoli in nikjer nihče mogel obsojati zadržanja mlade Titove republike na konferenci. Kardelj jasno opozarja, da tudi odločitev, ki bi bile sprejete z enostavnim preglasovanjem, s tem še ne postajajo pravične. Če se odločitev ne ličejo pravičnosti (če igrajo tu države za svoje lastne interese v škodo drugih, posebno majhnih narodov), ako je stvar taka, potem se ne bo ničesar spremenilo niti tedaj, če se bo v uvodu napisalo, da je taka odločitev pravična. Postala bi vendar le krivična. Dejstva so trdoglave

stvari, ne moreš jih skriti, pa naj bi jih kdo še tako skrivaj.

Skoraj pri vseh sejah se še prav posebno živahno udeležuje Avstralija v škodo majhnih, demokratično orientiranih držav. Tega ne dela po svoji lastni uvidenosti, njeni predlogi so neutemeljeni, oddaljuje se od pravice, ter se s tem zavira delo konference. Tako pač lahko nastopa samo izdajalec interesov malih

AVSTRALIJA — ZAGOVORNIK BRITANSKEGA IMPERIALIZMA

Na seji komisije za politično-teritorialna vprašanja mirovne pogodbe z Bolgarijo pojasnjuje tov. Kardelj: Avstralija nastopa proti interesom malih narodov, hoče da se omeji njih suverenost v Evropi, da se »omogoči vsakovrstno vmešavanje v notranje zadeve teh držav, da se na ta način odpre pot tujim vplivom v te dežele. Prav tako pojasnjuje tov. Molotov, da predlog Avstralije, naj se reparacije plačajo v tuji valuti, nasprotuje interesom malih držav. Prisiliti bi hotela male države, da bi prodajale svoje proizvode za dolarje in funtsterlinge po sramotnih cenah v inozemstvu — v ZDA, Veliki Britaniji, Dominione in dežele, ki so odvisne od nje. Na zasedanju ekonomske komisije za Balkan in Finsko je govoril Molotov: SZ bo vedno ščitila pravične in zakonite interese svoje dežele. Ena

PROFASISTIČNA GRČIJA STREMI PO JUGOSLOVANSKEM OZEMLJU

Na plenarni seji mirovne konferenec je Grčija sili, da se vnese v dnevni red naslednje plenarne seje vprašanje grško-albanske meje. Spet je govoril Molotov. Konferenca ni zato, da bi dajala možnost napadalni nedemokratični vladi, da podaja svoje osvajaške zahteve in da konferenco zavaja k vprašanju, ki nimajo nobene zveze z njo. Grčija ni slučajno stavila vprašanja albanske meje sedaj, ko je pred plebiscitom, ko je vse pripravljeno, da se vrne kralj in ko v Grčiji vlada teror in nasilje nad demokratičnimi antifašističnimi strankami, ko se javno

JUGOSLAVIJA SE SVOJIM PRAVICAM NE BO ODPOVEDALA

Ekonomska komisija za Italijo je potrdila višino reparacij, ki jih mora plačati Italija SZ v višini 100 milijonov dolarjev. Rusija je ravnala plemenito, ker se je odrekla in zahteva samo 20. del škode, povzročene po fašističnih tolpah.

ITALIJA MORA UNICITI VSE OBMEJNE UTRDBE

Vojaška komisija je preučevala vprašanje italijanskih utrd, oporišč in obozišč. Sprejeti so bili členi, da mora Italija uničiti vse obmejne utrdbe na jugoslovanski in francoski meji, v Apuliji, Siciliji, Sardiniji in Jadranskih otokih. Italiji je prepovedana izdelava daleko-

ZAHTEVAMO PRAVIČNE MEJE

V zadnjih dneh je komisija za politično-teritorialna vprašanja zaključila razpravo o popravku francosko-italijanske meje in je Francija uspela, da s svojimi postavkami obrani koristi Francije, ter so se popravki izvršili tako, da je Francija zadovoljna. Pričeli bodo razpravljati o vprašanju jugoslovanske italijanske meje. Jugoslavija je razložila že

narodov, verni hlapec britanskega imperija, čeprav bi morala Avstralija sama težiti za samostojnostjo. Ugotovimo lahko, da Avstralija ni merodajna za urejevanje težkih evropskih razmer, ker vojne zaradi oddaljenosti ni občutila in ni na Avstralijo padla niti ena bomba, niti kamele se ni porušil, zato ne bo nikoli mogla razumeti pravičnih zahtev onih držav, ki so iz vojne izšle hudo prizadete.

in trideset tisoč osem sto petdeset industrijskih objektov je porušeni v Rusiji, kjer je pred vojno delalo 4 milijone delavcev. Glede likvidacije vojnih posledic moram izjaviti, da pri vsem stvarnem stanju računamo predvsem na naše lastne sile in ne na reparacije. Seveda nam bodo reparacije v neki meri pomagale pri obnovi naše dežele, toda bistveni činitelj, na katerega se zanašamo, je naše sovjetsko ljudstvo, so naše stalniške petelke.

Na tej seji je avstralska delegacija unaknila svoj predlog k členu 22. načrta mirovne pogodbe z Romunijo, po katerem naj bi se reparacije plačevale. Tu reparacijska komisija v roku 6 mesecev po podpisu mirovne pogodbe in po katerem naj bi se reparacije plačevale, kjer jo je podprla le Kanada in deloma Grčija, vse ostale delegacije so glasovale proti.

kaže podpora tujih čet (angleških), ki niso proti svoji volji odgovornost za položaj, ki je nastal v Grčiji. Ta plebiscit meri na postavitve anarhije in na to, da se Grčija spremeni v ognjišče stalnih nemirov na Balkanu, v ognjišče nevarnega rušenja mira v Evropi. Jugoslovanski delegat Moša Pijade je dalje razvijal: Zahteva po popravku albanske in bolgarske meje v korist Grčije, če jo premostrimo na zemljevidu, tedaj vidimo, da oblastniki v Grčiji stremijo tudi po jugoslovanskih ozemljih, sicer prejšnji popravki ne bi imeli nikakega smisla.

To pa nikakor ne pomeni, da se enako tudi Jugoslavija lahko odpove reparacijam, ko je tako oslABLJENA, saj je bila glavno vojno poprišče v vsej dobi vojne proti Italiji.

metnih topov, pomorskih min in torpedov; po sovjetskem predlogu, ki so ga v veliki večini sprejeli, pa se Italiji prepove uporaba atomske energije v bojni svrhe, kakor tudi v znanstvene miroljubne namene.

OD TEDNA DO TEDNA

MIROVNA KONFERENCA V PARIZU. — SLOVENSKO-ITALIJSKE MNOŽICE V CONI A JULJSKE KRAJINE SE BORJO ZA SVOJE PRAVICE. — OBSDOBA NARODNIH IZDAJALCEV IN VOJNIH ZLOČINCEV V SLOVENIJI JE IZREČENA. LJUDSKE MNOŽICE JUGOSLAVIJE IZGRAJUJEJO SVOJO OBLAST IN DVIGAJO GOSPODARSTVO. — POLITIČNI POLOŽAJ V EVROPI. — SVETOVNI POLITIČNI POLOŽAJ.

***

GLAVNA BOLEZEN PARIŠKE MIROVNE KONFERENCE JE V TEM, DA SE ZUNANJA OBLIKA POGAJANJ LOČI OD BISTVA.

Vodja jugoslovanske delegacije tov. Kardelj je na neki seji izjavil, da je Jugoslavija že podala mnenje o vrednosti glasovanja na tej konferenci, ki ne naredi ene ali druge odločitve za pravično. Glavna bolezen konference je v tem, da se zunanja oblika loči od bistva. Objektivni rezultati konference če žesto krijejo za besedami o demokraciji in pravičnosti, dejansko pa hočejo zakriti interese, ki nimajo nič skupnega z omenjenimi načeli. Tako n. pr. Avstralija ne nastopa kot predstavnik malih narodov, ampak kot zagovornik interesov britanskega imperija in za vmešavanje gotovih krogov v zahodnih velikih državah v notranje zadeve malih narodov.

Ogledimo si na kratko potek konferenc! Svet zunanjih ministrov je sklenil, da njihovi namestniki razmotrijo razne popravke in predloge članov raznih komisij, z namenom, da ugotovijo, kateri izmed njih lahko dobe splošno podporo članov Sveta; člani Sveta bodo podpirali one točke osnutkov mirovnih pogodb, glede katerih je že bilo med njimi doseženo soglasje; glede vprašani, o katerih oni še niso razpravljali, pa bo glasoval vsak po svojem prepričanju.

Politično-teritorialna komisija za Italijo je rešila francoske zahteve po popravku francosko-italijanske meje v skladu s predlogom Sveta zunanjih mini-

strov. Razpravljala je tudi o razmejitvi med Jugoslavijo in Italijo. Zastopnik Italije je nastopil z lažnimi argumenti in zahteval spremembo meje v prid Italije. Jugoslovanski delegat tov. Bebler pa je dokazal neresničnost Bonomijevih izjav in je izjavil, da francoski predlog o meji ne odgovarja etnični liniji, zato Jugoslavija zahteva popravke. Politično-teritorialna komisija za Bolgarijo je razpravljala o bolgarsko-grški meji; pravičnosti ni, ako Bolgariji ne bo priznan položaj sosedov. Politično-teritorialna komisija za Madžarsko je med drugim sklenila, da velja meja z Jugoslavijo od 1. januarja 1938; jugoslovanska delegacija je zahtevala zagotovitev pravic narodnih

ZVU JE DOVOLILA FAŠISTIČNO PROVOKACIJO 9. AVGUSTA, NE DOVOLI PA PROSLAVE OBLETNICE VSTAJE PRIMORSKEGA LJUDSTVA 8. SEPTEMBRA.

Okrožni odbor SIAU za Goriško je zahteval, da Svet zunanjih ministrov napravi red in zagotovi demokratične svoboščine v coni A. »Nepristranost ZVU se je pokazala zopet v tem, da je ZVU dovolila fašistično provokacijo 9. avgusta in prepovedala proslavo vstaje primorskega ljudstva 8. septembra. ZVU ne brani pravic demokratičnega ljudstva, ampak podpira imperialistične vojnomojske elemente.

Teror civilne policije s pomočjo ZVU

manjšin na Madžarskem; dogovorili so se tudi o mejah Madžarske z drugimi državami. Zasedala je tudi politično-teritorialna komisija za Romunijo in skupna komisija za Madžarsko in Romunijo, ki je sklenila, da se meja med tema dvema državama ne izpremeni.

Ekonomska komisija za Balkan in Finsko je razpravljala o reparacijah in je odklonila avstralski predlog o spremembi načina izplačevanja reparacij, ki dejansko pomeni ukinitve reparacij. Prav tako je bil odklonjen tudi slični avstralski predlog o ekonomski komisiji za Italijo; ta komisija je potrdila reparacije Italije do Sovjetske zveze, razpravljala pa je med drugim tudi o pravici Jugoslavije do reparacij.

Vojaška komisija za Italijo je sklenila, da Italija unifici vse utrdbe na jugoslovanski in francoski meji ter na sredozemskih in jadranskih otokih. Prepovedana je proizvodnja težke artilerije, pomorskih min in torpedov ter nabava nemškega in japonskega orožja.

Na plenumu mirovne konference so sklenili, da Irak poda svoje stališče do Italije.

v coni A se nadaljuje in v Beneški Sloveniji se mora ljudstvo boriti za osnovne narodne pravice prot fašističnim razbojnikom. Kljub temu pa se v tržaškem okrožju vršijo volitve v predstavništva SIAU, ki so v takih okoliščinah izraz emocijski svobodoljubnega, antifašističnega slovensko-italijanskega ljudstva in odgovor vsem spletkam sovražnika, da bi ljudstvo razdvojil in mu zopet sedel na vrat.

Nadaljevanje na 5. strani.

CIVILNA POLICIJA JE OROPALA SEDEŽ OKRAJNEGA ODBORA NOO V KANALU

Civilna policija v Kanalu v Soški dolini je naredila 50. avg. vrsto preiskav pri ljudskih organizacijah. Na sedežu krajevnega narodno-osvobodilnega odbora in na sedežu prosvetnega društva je policija pregledala ves inventar. Prav tako je policija pregledala inventar na sedežu okrajnega NOO,

OSVOBODILNA FRONTA NAM JE POKAZALA NOV ODNOS DO DELA, NOVO POT USTVARJANJA, KI NAS KALI V NOVE LJUDI

Vaša imena, udarniki Titovega tekmovanja, so nerazdružno povezana z našimi skupnimi uspehi

Miklavčič Anton

V razdobju trimesečnega Titovega tekmovanja smo dosegli nad vse zadovoljive uspehe, za kar gre hvala visoki moralni zavesti delovnega ljudstva slovenskega Primorja, vsej množici delavnih rok, ki so hitele obnavljati, graditi, izboljšavati, da nam bodo bodočnost lepša. Izmed vseh teh delavnih množic pa so tudi vstajali poedinci, ki so dosegli daleko močnejše in boljše rezultate, ki so z vestnostjo in samoiniciativnostjo izboljševali način dela, odstranjevali napake in prihranili domovini na tisoče lir.

Tako je Božič Jožetov Mirko, rojen 1915 v Idriji, električar po poklicu, s svojo iznajdljivostjo prihranil velike stroške rudniškemu podjetju v Idriji, pripomogel k rednemu obratovanju električnih črpalk, ki so velike važnosti za rudnik, bil proglašen za udarnika dela. Kot borec NOV tudi sedaj izpolnjuje dolžnosti do svojega naroda in mu hoče koristiti še v naprej.

Kumer Ivan

Jazbar Anton, roj. 1908 v Idriji, po poklicu električar, je bil proglašen za udarnika, ker je pripomogel s požrtvovalnim delom k rednemu obratovanju električnih črpalk. S svojim delom hoče postati polnovreden član naroda.

S svojo izredno vestnostjo je dosegel skupno s tov. Likarjem udarniške uspehe pri izvozu rude iz jaška

rov. *Tratnik Alojz*, rojen 1899, zaposlen kot kurjač, jamski tesar in kopač v rudniku živega srebra v Idriji. Skupno z udarnikom Likarjem Janezom, roj. 1903 v Idriji, ki opravlja poklic strojnika izvoznega stroja v jašku, sta kljub izredno težkim prilikam ulomljenega jaška ter izredno izrabljenemu parnemu stroju dosegla 11% nad predpisanim učinkom tekom treh mesecev. Tov. Likar, čeprav potreben zdravljenja in oddiha, dokazuje kremenit značaj, ima čut odgovornosti in vrši naloge pridno. Pri delu kakor v življenju se vede neporečno in je bil sam partizan.

Delavski zaupnik tov. *Kumer Ivan*, rojen 1921, po poklicu varilec, vrši svoje delo zelo vestno. S svojo štedljivostjo je prihranil rudniku mnogo stroškov in pripomogel s prostovoljnimi udarniškim delom obnovi rudniških naprav. Ima vse pogoje za nadaljnji razvoj in je bil zaradi svoje požrtvovalnosti proglašen za udarnika dela. Po polomu Italije je stopil v partizanske vrste, kjer je ostal do zmage. Miren značaj, delavskemu gibanju predan in od vseh spoštovan, je postal delavski zaupnik.

Cigale Ivan, rojen 1895 v Idriji, po poklicu jamski tesar, je bil proglašen za udarnika, ker je sodeloval pri pretesarjenju 23 m globokega jaška, kjer je bilo delo izredno naporno in nevarno. S svojimi tovariši je skupno dokazal ne le veliko kvaliteto znanje, temveč tudi visoko moralno, zavedajoč se velike nevarnosti in težko pri delu. Dosegel je 95% nad zahtevano normo. V sled uspelega dela je prihranil upravi skupno z ostalimi tovariši 150.000 lir in zaradi možnosti direktnega dovoza za zasipavanje odkopov nadaljnjih 120.000 lir mesečno. Ze maja meseca je bil nagradjen. Svojim tovarišem prikazuje delo kot našo skupno rešitev.

V isti skupini kakor tov. Cigale je bil proglašen za udarnika tudi zaradi istega dela in zaradi istih spo-

Kot prvovrstni tesar je pri svojem delu v jašku prekoračil določeno normo za 40% tov. *Logar Franc*, rojen 1887 v Idriji, po poklicu jamski tesar, in si je kljub razmeroma visoki starosti pridobil naslov udarnika. Rad vrši delavske dolžnosti, ima čut odgovornosti in je politično in moralno neoporečen. Njegovo delo je nesebično in namenjeno skupnosti.

Skozi tri mesece je obdržal povprečni učinek 36% preko norme pri svojem delu v sipki in v jašku tovariš *Koz Josip*, rojen 1886 v Idriji, po poklicu jamski tesar, zaradi česar je bil proglašen za udarnika.

40,5% preko norme znaša delo tovariša *Jereba Antona*, roj. 1886 v Idriji, ki opravlja delo tesarja v rudniku, in se je uvrstil med udarnike zaradi požrtvovalnega dela pri pretesarjenju proge, ki vodi v jašek. Kljub svoji starosti se počuti zdravega, svoje delo vrši vestno in natančno.

Likar Janez

Udarnik *Lampe Viktor*, roj. 1903, zbiralec in drobilec v zbiralnici, je povprečno v treh mesecih presegel delavno normo za 33%. Pri svojem delu se je izkazal kot vzoren rudar in tovariš. V NOV je dosegel čin starejšega vodnika. Zaradi svojih vrlin je bil že l. 1944 odlikovan in pohvaljen. Ker mu tovariši zaupajo, je postal delavski zaupnik pri rudniku in v zadrugi.

Vzornega v svojem delu se je izkazal tov. *Kokol Ivan*. S svojo žilavostjo in iniciativnostjo se je posebno odlikoval pri proboju prvomajske proge. Rojen je l. 1907 v Idriji, po poklicu rudar, jamski kopač. Spada med stare borce za pravice primorskega ljudstva. Bil je preganjan in obsojen v Trstu l. 1930.

Jamski kopač, rudar tov. *Tušar Pavel*, roj. 1895 v Idriji, je pri svojem delu kot kopač presegal delovno normo v teku 5 mesecev za povprečno 34,3%. Zaradi uspehov, zaradi svoje požrtvovalnosti in žilavosti pri izpolnjevanju danih nalog, je postal udarnik.

Topilniški obratovodja *Stegenshek Klemen*, roj. 1917 v Mariboru, je s svojim predlogi in navodili omogočil zopetno obratovanje plinskega generatorja, povečanje kapacitete topilnice za 30% in med Titovim tekmovanjem prihranek na gorivu za pri-

Lampe Viktor

Posebno pohvaljeni delavci

Podružnica Enot. Sind. Pokrajinskega avtopodjetja Ajdovščine je sporazumno z upravo podjetja spodaj navedene tovariše proglasila z izredno pohvalo za delo v času Titovega tekmovanja ter jih nagradila:

Šoferji: *Leban Franc*, *Kogoj Vili*, *Poberaj Joško*, *Ergaver Franc*, *Baje Franc*, *Melin Anton*, *Curk Henrik*, *Gruntar Karel*, *Špacapan Zoran*, *Posega Ciril* in *Kovač Emil*.

Delavci mehaniki: *Kiber Renco*, *Bizjak Alojz*, *Zerjal Srečko*, *Vodopivec Viinko*, *Mihael Jože*, *Pelhan Ivan*, *Krečič Ivan*, *Batagelj Edvard*, *Sternad Joško*, *Suligoj Anton*, *Vižintin Leopold*, *Suligoj Viljan*, *Rebek Viktor*, *Bat Marjan*, *Mohorič Nande*, tovarišici *Kočevar Darinka* in *Podgornik Darinka*.

Posebno so se izkazali sledeči šoferji: *Skodnik Herman*, *Jamšek*

Anton, *Kompare Bruno*, *Simonič Karel*, *Kralj Avgust*, *Petero Stanko*, *Golob Franc*.

Mehanični delavci v delavnici: *Prašek Edvard*, *Suligoj Avgust*, *Posega Viktor*, *Salesjak Joško*, *Batič Vladislav*, *Polšak Marjan* in *Suligoj Avgust*.

Uprava Pokrajinskega avtopodjetja je zgoraj navedene tovariše nagradila s tem, da jim je dala brezplačno na razpologo avtobus, ki so ga delavci izdelali sami v času tekmovanja. Tov. pohvaljenci so sklenili, da gredo na izlet na Bled, kar so tudi napravili preteklo nedeljo. Obiskali so Bled že v jutranjih urah, popoldne pa so se popeljali v Ljubljano, ki so jo mnogi izmed njih videli prvič. Med izletniki je vladalo najboljšje soglasje ter jim bo ostal izlet Bled-Ljubljana v lepem spominu.

Prostovoljno delo v Postojni

V nedeljo 4. avgusta smo imeli v Postojni prostovoljno delo.

Ze ob šesti uri in pol jutraj se nas je zbralo okrog 80 oseb na Vilharjevem trgu, odkoder smo odšli z veseljem in ponosom na delo, z mislijo, da čim več naredimo temveč koristimo skupnosti.

Delo se je vršilo v takozvani »Vila Jurca«, katero poslopje je pogorelo zaradi bombardiranja. Takoj ko smo prišli na mesto, so nas tovariši praviloma razvrstili in odkazali vsakemu svoje delo.

Mlatiči v sprevodu na »Paradi delavci« v Ajdovščini.

blizno 10%. Tudi sicer je s svojim delom mnogo pripomogel k dobremu obratovanju topilnice. Kljub rahlemu zdravju se je pokazal dobrega delavca in bil proglašen za udarnika.

Vsak je prijel čvrsto za lopato in se lotil dela res na udarniški način tako, da smo v teku treh ur popolnoma očistili podstrežje vsega materiala in delno prvo nadstropje.

Ob 10. uri smo zaključili naše delo in odšli z veseljem in pesmijo na ustih na Titov trg, kjer smo se razšli.

Ob zaključku našega dela si je vsaka četrt izvolila tri člane kot predstavnike svoje delavne čete, kateri bodo zastopali svojo četo v Štabu bataljona.

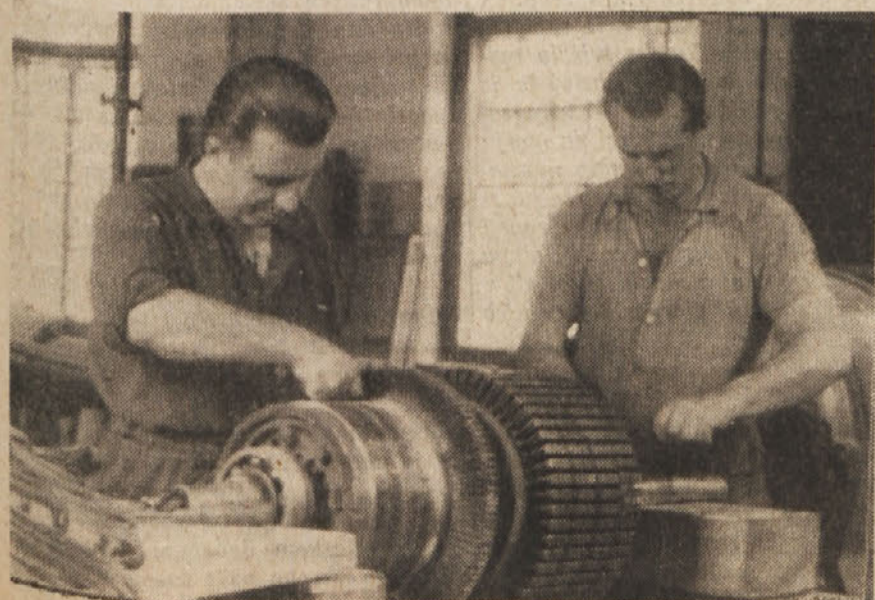
Sedaj smo zelo ponosni, ker imamo v Postojni štiri delovne čete s svojimi komandirji, katere tvorijo potem bataljon ter Štab samega delavnega bataljona.

Po končanih volitvah smo si skupaj zadali nalogo in sklep, da moramo v čim krajšem času očistiti ruševine Vila Jurca tako, da se bo pred zimo poslopje pokrilo in tako obvarovalo velike škode, ki bi jo v nasprotnem primeru trpelo. Sklenili smo nadalje, da pričenno prihodnje nedeljo delo že ob šesti uri jutraj.

Zelo smo bili vsi ponosni, ko smo videli med našo sredo tovarišico Legišo iz III. četrti, katere se je udeležila skupno z dvema sinovoma, ter ves čas pridno in požrtvovalno delala, pa ji ob tej priliki izrekamo vso pohvalo in priznanje.

Pri tem pa ne smemo pozabiti na našo mladino, ki se je v največjem številu udeležila dela, ter pri delu pokazala svojo trdno voljo, da hoče čim prej obnoviti svojo porušeno domovino in, da zahteva priključitev vse Julijske krajine s Trstom k materi Titovi Jugoslaviji.

Justina.

Jazbar Anton

Zelenc Vincenc

Tratnik Alojz

Kaj smo pridobili na tretjem plenumu Okrožnega odbora Zveze antifasiistične mladine Julijske krajine

V zgodovinskih dneh, ko se v Parizu rešujejo vprašanja pravičnega miru in varnosti v svetu, ko je v Sloveniji vojska sodišče obsodilo narodne izdajalce in vojne zločince z Rupnikom in Rožmanom na čelu, ko se ljudske množice v coni A borijo za osnovne človečanske in demokratične pravice, ko ljudstvo v coni B v veličastnem tekmovalnem poletu obnavlja svoje domove in obsoja podedince, ki izrabljajo celo verska čustva, nastopajo proti težnjam svojega ljudstva, se je vršil v Ajdovščini 2. t. m. III. plenum okrožnega odbora ZAMJK za Vzhodno Primorsko. Prisotni so bili vsi člani okrožnega in okrajnih odborov ter predstavniki mestnih odborov ZAMJK. Navzoči so bili tudi tovariši: France Perovšek, tajnik Poverništva PNOO, Ivan Regent, član Glavnega komiteta Komunistične partije Julijske krajine, Albert Jakopič-Kajtimir, član okrožnega odbora SIAU, Vlado Šestan, predsednik Glavnega odbora ZAMJK in Janez Dolgan, organizacijski sekretar Glavnega odbora LMS.

Plenum se je vršil v ozračju doslej nedoživete poleta ljudskih množic, zlasti pa mladine, v Titovem tekmovalstvu. V veličastni Paradi dela so se pokazali edinstveni uspehi dela, s katerimi naše ljudstvo nenehno dokazuje globoko ljubezen do svoje prave domovine, do Titove Jugoslavije. Mladinska organizacija je v tekmovalstvu dosegla resnični preporod mladine: delo, ki je bilo v prejšnji, gnili družbeni ureditvi sramota in breme, je danes vsakomur čast in ponos. Velikih uspehov, ki so jih mladinske delovne enote dosegle v obnovi in izgradnji, ni mogoče na kratko prikazati. Samo pomislimo, da je naša mladina dala dve udarni delovni brigadi — Vojkovo na gradnji Mladinske proge in Tržaško na gradnji od Ljubljane do Vrhnike, — da je Gradnikova brigada obnavljala porušene vasi Lokve in Čepovan, da Kosovelova brigada gradi most na železniški progi pri Prestranku, da je druga brigada v Brčkem — Tomažičeva — bila že dvakrat pohvaljena, da je delalo sto mladih fantov in deklet na cesti Postojna—Razdrto, da so delovni bataljoni obnovili vasi Vojško v Idrijskem okraju in Gorenje v Postojnskem okraju ter obdelali polje v Odolni v kozojskem okraju, pa bomo videli, kakšne ogromne uspehe je dosegla mladinska organizacija ne samo v delu pri obnovi, temveč tudi v politizaciji in vzgoji mladine. Štiristo pionirjev je uživalo počitnice v Sloveniji; na Paradi dela je štiristošestdeset pokazalo uspehe prosvetnega dela in lističi telovadcev, med njimi skoraj sama mladina, so dokaz, kako se pri nas vzgaja zdrav duh v zdravem telesu.

Delovni polet primorske mladine, združene v svoji organizaciji, pod vodstvom naše Osvobodilne fronte in njenega pobudnika — Komunistične partije, je edinstven za ljudstvo, ki je 25 let ječalo po fašističnem jarmom. Naj poedini reakcionarji, med njimi — na žalost — zlasti del protiljudske duhovščine, prikrijevajo svoje protiljudsko delovanje pod kakršen koli plašč; sodba proti narodnim izdajalcem in zločincem v Ljubljani je še enkrat pokazala, s kakšnim namenom so izrabljali verska čustva — zato, da bi obdržali svojo protiljudsko oblast. Skušali so sicer in še danes skušajo pri nas na Primorskem nekateri duhovniki nadaljevati ljudstvu sovražno politiko škofa Rožmana in danes goriškega škofa Margotija, toda vse take je mladina spoznala in jih noče več poslušati, ker se točno zaveda, da so tudi pošteni duhovniki na njeni strani in prav tako obsojajo zločinsko početje izdajalcev, ki so v službi reakcije pripravljali se zvezati z vsakomur, samo da bi škodovali svojemu lastnemu ljudstvu.

Take so bile torej načelne ugotovitve plenuma.

Dragoceni nauk, da se namreč ne sme nihče usparati na uspehih svojega dela, pa velja tudi za nas. Na plenumu so bile poleg velikih uspehov ugotovljene tudi nekatere pomanjkljivosti, ki jih bo treba čimprej odpraviti, če hočemo, da bo Zveza antifasiistične mladine tudi v bodoče še z večjim uspehom izrševala svojo osnovno nalogo — vzgojo prav vse mladine v duhu demokratičnih pridobitev naše borbe, v novem duhu skupnega dela in življenja, v širokem raz-

širjanju znanja in prosvete med množico.

Katere so bile torej glavne pomanjkljivosti v delu naših organizacij v času Titovega tekmovalstva? Osnovne organizacije, ki so najraznejše, kajti v njih se razvija vse življenje tovarne, vasi ali šole, so samostojno reševale mnogo dnevnih nalog, s čimer je bila dokazana pripravljivost in navdušenje mladine za delo. Tudi naši okrajni odbori so bili v delu zelo požrtvovalni in imajo nedvomno velike zasluge za uspeh v tekmovalstvu. Vendar pa se je ponekod pokazalo, da mladina v svojih osnovnih organizacijah ni dobivala take pomoči, kot je v današnji dobi naglega in vsestranskega razvoja nujno potrebna. Vzrok za to je bilo več; osnovni vzrok pa je v tem, da v nekaterih primerih okrajni odbori niso imeli dovolj tistega živega, neposrednega stika z najširšimi mladinskimi množicami, ki bi omogočili, da bi naše osnovne organizacije prešle od preveč suhega reševanja dnevnih nalog do mnogo širše razgledanosti. Takšna razgledanost bi omogočila, da bi prav sleherni mladinec ali mladinka popolnoma v jedru občutil vse veličastne pridobitve mladine v narodno-osvobodilni borbi, namreč to, da je mladina danes popolnoma enakopravna odraslim, da vstopa v vse organe naše ljudske oblasti ter da ima vse pravice in možnosti do resnične vzgoje in najširšega prosvetnega dviga.

Takšne so torej osnovne pomanjkljivosti v delu naše organizacije, ki jih bo treba odločno odpraviti.

Kako bomo te pomanjkljivosti odpravili in izpopolnili delo naših osnovnih organizacij in okrajnih odborov, o tem je pretresal plenum in je sprejel vrsto pomembnih sklepov.

Predvsem bomo posvetili mnogo, mnogo več truda načrtni ideološko-politični vzgoji in kulturno-prosvetnemu dvigu. Sleherni mladinec v tovarni, na vasi ali v šoli, kakor tudi vsak mladinski voditelj mora vzljubiti napredno knjigo kot svojega najboljšega prijatelja in svetovaleca. Našim mladinskim voditeljem bo načrtni študij dal tisto široko razgledanost, ki jim bo omogočila, da bodo predstavljali resnične vzgojitelje mladine, ki jih bo spoštovala in cenila. Mnogo več pažnje bomo posvečali agitaciji, to pa ne na neživljenjskih in suhoparnih parolah, temveč na popularizaciji konkretnih uspehov v delu; le na tak način bomo v slehernem mladincu ali mladinki vzbudili zanimanje za ekonomska vprašanja, ki postajajo vsak dan važnejša. Razviti je treba najširšo aktivnost vse mladine v fizikalni, v tekmovalstvu za ZREN, ki bo dalo mladini zdravega duha v zdravem telesu. Mnogo pozneje bomo posvetili tudi pravilni moralni vzgoji mladih fantov in deklet, prav tako pa je potrebno paziti tudi na zdravstveno stanje mladine in na higijenske razmere zlasti v naših vaseh in tovarnah. Eno največjih pridobitev borbe — enotnost mladine, bomo živali kot punčico svojega očesa; proti kakršnim koli poizkusom kršenja te enotnosti pa bomo nad vse budni in bomo razkrinkali in onemogočili vsak najmanjši poizkus razbijanja delovanja protiljudskih reakcionarjev.

Druga velika naloga, ki jo je sprejel plenum, pa je notranja okrepitev naše organizacije. Osnovna organizacija se bo odslej imenovala aktiv in ta naj bo postavljen povsod, kjer je najmanj deset mladincev in mladink. Niti enega mladega človeka ne sme biti več, ki ne bi bil vključen v takšen okvir. Okrajni odbori pa bodo osnovnim organizacijam nudili mnogo več načrtno pomoči kot doslej. Zato pa je prva stvar, da se v okrajnih forumih izvede še bolj načrtna in organizirana razdelitev dela in da se okrog teh odborov zbere mnogo širši aparat za izvrševanje konkretnih nalog. Umetnost organizacije dela je v tem, da znamo izmed stoterih zadanih nalog ugotoviti v danem trenutku najvažnejšo in okrog te nanizamo vse ostale. Izvrševanje nalog pa je treba stalno kontrolirati, toda ne na suh, administrativen način, temveč na vzgojni način. Naj ne bo več niti enega mladince ali mladinke, ki bi povpraševal, kakšne so prav za prav naše naloge — nasprotno, tako kot je imel sleherni borec-partizan občutek, da je tudi on nekaj prispeval k

OB 16 LETNICI KRVAVEGA FAŠISTIČNEGA ZLOČINA NAD PRIMORSKIM LJUDSTVOM: Kri bazoviških junakov je prva iskra vseljidskega upora na Primorskem, ki ga ni mogoče zadušiti z nobenim novim nasiljem pa če ga tudi odenete v plašč zapadne „demokracije“ po okusu ZVU

Bazovica! V sebi skrivaj trpljenje primorskega ljudstva, dala si iskro, ki je rasla in plamen — v vseljidski upor proti zločinskemu fašizmu.

16 let je preteklo. V gmajni nad Bazovico so prenehali živeti Bidovec, Marušič, Miloš in Valentič. Njih srca so nehala utripati, bili so pomorjeni izdajalsko in na skrivaj, toda zaživeli so v srcu poslednjega zavednega Primorca. Grozeče je šla misel od ust do ust: »Naši fantje! Bili so res naši in bodo ostali, z zaničljivim nasmehom so sprejeli smrtno obsodbo. Ob petih zjutraj 6. septembra 1930 se je zgodilo! Primorsko ljudstvo je v besni, onemogli jezi stiskalo pesti in prisegalo maščevanje. Morate nam plačati ta zločin!

Bazovica je spomenik našega trpljenja in začetek našega odločnega boja proti fašizmu, boja za svobodo. Oskrunjene so bile naše napredne vrste praboriteljev slovenskega naroda v JK. Bazovica je prerokovala upor, Bazovica je rodila žilavost in zavednost stotisočih trpetih, zanetila plamen revolucionarnega upora v srcu slehernega zavednega Primorca, pomenila je svršen klic, da je fašizem na pohodu, da nas izkorenini.

Krvava Bazovica! Skeleča Bazovica! Bazovica osvetlila! Klonele so nam glave v grenkem spoznanju resnice, da nam je namenjeno uničenje, zakravela so srca ob bolesti, z bazoviškimi žrtvami je bil streljan in mučen narod. Prelila kri tam je otekla, junaki, vsak izmed nas je prejel majceno kapljico vaše junaške krvi, ki nam je dvignila glave, zažgala srca in duše, rodila v nas upornike.

Narod, koliko Bazovic si prestal, koliko strelcev v hrbel, koliko junakov je še v zadnjih vdihljajih poljubilo domačo grud! Mnogo, še premnogo smo doživeli Bazovic in premnogo Valentičev, Milošev, Bidovec in Marušičev, preden smo dosegli to, kar imamo danes. Rane, globoke in krvaveče, so rodile stoteren sad.

Na žrtvah je Primorski vscvetela svoboda, ki nam je predraga, da bi si jo kdaj koli pustili iztrgati iz rok.

Bazovica! 16 let je lega, kar so naši fantje stali pred fašistično krvavo »justico« v Trstu, ponosni in veliki s prezirno sprejeti smrtno obsodbo. Italijanski fašistični listi so tedaj pisali, »da se krivci obnašajo naravnost nesramno in ne kažejo nikakega čustva kesanja, da so polni avarstva do kulture in kulturnih ljudi, kakršni so italijanski fašisti.« Tako so pisali, ker so hoteli skriti resnico.

Bazoviški junaki so odgovorili sami. Njih protifašistično delo je hotelo preprečiti raznarodovanje, med slovenskim

osvoboditvi, tako naj danes sleherni mladinec jasno čuti: pri tej ali oni nalogi sem tudi jaz sodeloval in v veličastnih ustvaritvah množic so tudi kapljice mojega truda. Ne po besedah, temveč po dejanjih bomo cenili slehernega mladince in na podlagi dejanj bomo pogumno dvigali na vodilna mesta nove kadre iz vrst delavske, kmečke in dijaške mladine. Ena bistvenih nalog pa je tudi ta, da se vzpostavi mnogo več sodelovanja in vzporeditve dela med mladinskimi aktivni ter odbori OF in organi ljudske oblasti.

Iz prvega tekmovalstva smo si pridobili dragocene izkušnje, s katerimi gremo sedaj v novo tekmovalstvo »Priljučitev Primorske k Jugoslaviji«. Prav od mladine je v veliki meri odvisno, kakšni bodo uspehi novega tekmovalstva, od tega namreč, v koliki meri bomo na osnovi dosedanjih izkušenj s točnimi načrti in obvezami ter z odstranitvijo vseh dosedanjih pomanjkljivosti sami sebe v delu prekosili. — Nove delovne brigade na mladinski progi, na železnici v Prestranku, na naših cestah in v naših vaseh, fizikalni aktiv v vsako vas, prosveta in znanje bodi last množic — to naj bo naše gesto! Če hočemo doseči tak polet, kot ga že ima mladina v Jugoslaviji, če hočemo doseči tako blagostanje, kot si ga je že ustvarila sovjetska mladina, kar brez nadaljnega hočemo — potem naj nam bo jasno, da je to odvisno od tega, kako bo lahko ob koncu leta sleherni mladinec ali mladinka ob pregledu svojega dela ugotovil: »Da, tudi jaz sem nekaj prispeval k izgradnji naše skupne domovine, zgrajene na žuljevih rokah milijonov, domovine, ki smo si jo ustvarili sami in za katere obrambo je vredno dati tudi svoje življenje.« Kot so bili dosedajni uspehi v delu najmočnejši udarec vsem reakcionarjem, tako bodo uspešni rezultati tekmovalstva »Priljučitev Primorske k Jugoslaviji« pomenili smrtni udarec protiljudski notranji in imperialistični mednarodni reakciji na tem sektorju.

ljudstvom so hoteli podkrepiti in ohraniti narodno zavest. Delali so na kulturnem polju, dajali med narod knjige in časopise, pisane v domačem jeziku. Toda zaradi nasilja ni bilo mogoče ostati pri takšni obrambi narodovih pravic, le revolucionaren način gibanja je lahko preprečil vse podle nakane fašizma.

V njih je bilo resnično junaštvo, oni so prezirali smrt in metali fašistični justični resnico v oči, ki je bodla. Zaman so skušali črnosrajčniki prikazati svetu, da je pravica na strani Italije, noben še tako spreten manever njihovega režima ni mogel svetu zakriti resnice. Podzavestno so čutili, da vre, in ne njim v dobro, da ni mogoče uničiti odpora in gneva, ki je rasel v vrstah tlačnih Primorcev iz dneva v dan. Niso se čutili varne. V senci bajonetov fašističnega 58. bataljona tržaških črnih sracij, pod vodstvom konzula Diamandija so streljali zezane primorske antifasiistične borce in bazoviške junake. »In grob so jim skopali tam nekje, a kje, še rodna mati vedeti ne sme.« Še mrtvih so se bali, skrivaj so jih pokopali kot stekle pse, da bi se jih pozabili. Iz strahu pred odgovornostjo so še bolj divjali, da bi v novih zločinih pozabili prega, največjega — Bazovico!

Pri St. Ani v Trstu je na sveži gomili zacvetelo rdeče cvetje, tam spe in potivajo glasniki upora, glasniki svobode!

Dolgo ste čakali — toda ne zaman! Mnogo imen se je pridruživlo vašim, sami junaki, žrtve za svobodo. To, kar ste hoteli vi, je planilo leta 1941 na dan, tisto, kar ste vi sanjali, se je tedaj uresničevalo. Zaprasketale so puške slovenskih partizanov. In še je narod hodil po poti Bazovic: Gramozna jama, Begunje, Celja, Maribor, Prekmurje, daljna hladna tušina, Dachau, Auschwitz, Buchenwald...

Ti, Bazovica, si prva!

Stotinam, tisočem, stotisočem si postala klic v pravično borbo, dramila in dvigala si v najhujših in trpljenja polnih trenutkih, žgala in klicala po maščevanju! Zrasle so brigade, med njimi bazoviška. Med borovjem in hrastjem so stopali primorski partizani. Valentič, vaša kri je rodila obilno, Bidovec, vaš pogum jih je vodil v egrizen boj, Marušič, vam so hoteli biti enaki! Naprej iz lorb v borbo brez oddiha; napotil je čas obračuna, Bazovica je govorila. Zrak se je stresal od vojne vihre, mlad partizan je sprožil strel in sikal med zobmi »za Bazovico«, postojanke so padale pod juriji »za Bazovico!«

10. september:

DAN JUGOSLOVANSKE MORNARICE

Bivši jugoslovanski voditelji so vse izdali, vse prodali, naše ljudstvo si je moralo z žilavo borbo samo graditi, samo ustvarjati

Dne 10. septembra 1942. leta je bil po odredbi Vrhovnega komandanta maršala Tita osnovan prvi mornariški odred. S tem je bil postavljen temelj naši novi mornarici, s tem se je odprla pot naši narodno-osvobodilni borbi za naše morje. Razplamtel se je požrtvovalni in junaški boj mornarjev, ribičev in pristaniških delavcev vseh luk, vseh otokov, vsega ljudstva, ki prevaja ob morju, razvnel se je boj za svobodno morje, za svobodni Jadran. V tem boju je ljudstvo pokazalo vse sovraštvo do tistih, ki so nam hoteli vzeti morje, ki so Jadran smatrali za svoj teren pri »napadu na vzhod«, pokazala pa se je tudi velika ljubezen našega ljudstva do morja, ki za nas pomeni nepogrešljivi vir svobode, blagostanja in moči. V tem zanosu se je razvijala osvobodilna borba na morju in s tem dejstvom je bil vključen poslednji kos naše domovine v naš skupni narodno-osvobodilni boj, tudi morje je postalo bojišče, kjer je tekla kri za boljšo bodočnost nas vseh.

Iz malih diverzantskih in sabotažnih skupin se je kmalu pričelo razvijati majhno ladjevje, obstoječe iz oboroženih ribiških ladij. V teku samega boja pa so naši borci na morju zaplenili mnogo ladij in naša mornarica se je krepila in večala. Vsa junaštva, ki so jih pokazali naši mornarji v času velikih ofenziv v zaščiti oloka Visa, kjer je bil Vrhovni štab, ali v času, ko so naše mornariške enice

Narod je v borbi ustvarjal najslavnejšo dobo slovenske zgodovine, brez katere bi še vsepovsod vladala krivica, še bi pisalo po zidovih naših, primorskih hiš »Roma domas«. Se bi fašistični Rim vživel svoj justico fašističnih zločincev, kot »regime di giustizia«. Na Vojškem, Lokvah, Čepovanu in Cerknem in po drugih krajih, kjer je hodil zmagovalno pol naš IX. korpus, so propadle sanje italijanskih imperialistov. Tega ni bilo mogoče preprečiti, vseh nas niso mogli peljati na Bazoviško gmajno, vseh niso mogli pobiti.

Fašistična bestija, ki je poročila Bazoviško gmajno s krvjo nedolžnih žrtve, ogromen fašistični bojni stroj je razbil in razgaljen v vsej svoji ogabnosti, propadel je kot je Bazovica prerokovala. Očistiti moramo svojo zemljo poslednjih ostankov zločinskega fašizma, nič ne sme obstajati nam sovražnega.

Nekaj nas boli in peče. Del JK je svoboden, sanje bazoviških herojev so se tu izpolnile. Toda še vedno del domovine doživlja nove Bazovice. Ogabno in zločinsko je postopanje ZVU na ozemlju, kjer leži Bazovica, Trst in St. Ana. Ob dogodkih leta 1930 je ves demokratičen svet obsopal fašizem, zahteval, da se prepreči Bazovice in obsodijo »nositelji dvatisočletne kulture«. Kje je vaša vest, kje odgovornost, gospodje pri ZVU, da danes preoblačite in krijete črne srace, da jim dajete v roke orožje, katero jim je narod izbil iz rok, da bi preprečil nove zločine? Ljudstvo ne dolži teh neodgovornih razbojnikov, temveč vas, ZVU, ker ste zagrešili nad narodom zločin v Skednju, na tržaških in goriških ulicah pa ste ustvarili nove Bazovice, ki jih ne bo mogoče prikriti niti z zastavami ZDA, niti z vsem britanskim imperijem. Rastlomačite nam, kaj pomeni to, da se bratite z nizkolnimi izmečki človestva, zakaj si tako prisrčno ob zločinih nad demokratičnim antifasiističnim ljudstvom zone »A« tako prijateljsko stiskate roke? Pristuhnite ogorčenju našega lastnega ljudstva. Razno tako kot leta 1930, ko je svet sodil, sodi danes. Pred 16 leti je sedel obložen italijanski fašistični režim, danes sedi na zatočni klopi vi, gospodje pri ZVU. Odgovarjali boste za kri v Skednju, Trstu, Gorici. Vaše zadržanje je nevedno najprimitivnejša človeka. To je več kot gangsterstvo, več kot banditstvo, to je zločin, zločin nad demokratičnim narodom.

Kmalu pokliče nas Trst in Gorica, to jurnstvo nam daje borba demokratičnega antifasiističnega ljudstva v coni A.

vršile napade na obalo, vse to kaže, da so naši borci na morju razumeli svojo nalogo in v veliki meri pripomogli k osvoboditvi naše domovine. Dan mornarice je za jugoslovanske narode eden tistih velikih dni, ko se naše množice spominjajo težkih borb, ko se spominjajo svojih žrtve, ki so jih dale za svobodno obalo, je eden izmed tistih dni, ki govorijo o tem, da bodo jugoslovanski narodi tudi na morju prosto in svobodno gradili.

Za nas Primorce pa pomeni 10. september, dan naše mornarice, poleg vsega še pojačan boj za naše morje od Tržiča do Trsta in Istre, ki nam ga svetovni reakcionarji odrekajo. Mladi, svobodni slovenski zemlji odrekajo vrata v svet, odrekajo svobodo naši obali, našim ribičem, odrekajo razmah naše mornarice na teh obalah. Tam, kjer hoče ljudstvo graditi in ustvarjati, tam bi radi imperialisti zgradili bunkerje, tam bi radi postavili kanone za napad na demokratičen svet.

Na dan jugoslovanske mornarice se primorsko ljudstvo s silnim navdušenjem skupno z ostalimi narodi Jugoslavije raduje velikega razmaha mornarice, obenem pa se zaveda svoje velike dolžnosti, da pribori zadnjemu koščku jugoslovanske obale svobodo, ki bo omogočala razmah in razvoj naše mornarice.

Zivelu naše morje! Zivela naša vojna in trgovska mornarica!

VOJSKA IN LJUDSTVO STA ENO

V Kortah (koprski okraj) so z udarnim delom popravili cesto. Delovnemu ljudstvu se je pridruživlo tudi vojaštvo kot ponoven dokaz, da je naša vojska zrastle iz ljudstva, da se je bratstvo med borci in ljudstvom skovalo v težkih letih borbe. Končano delo so zaključili na slovesen način. Zbrana množica ljudstva je bila na-

vdušena in hvaležna. Sama mladina je zbrala 120 naročnikov za Primorsko borbo, ker je dokazala kmetom, da preostaja še vedno dovolj časa po težkem dnevnem delu, da vzamemo v roke naše časopise.

Mladina iz vasi Korte je na prvi poti...

VRANA VRANI OČI NE IZKLJUJE

Kako si dr. Vesel predstavlja sojenje bivših fašistov

V VELIKI STAVKI V MILANU STA VESEL IN KARNINCIČ VOZILA TRAMVAJ KOT STAVKOKAZA, SEDAJ PA BI RADA SKUPNO PRESLEPILA NAŠE LJUDSKO SODIŠČE

Fašističnih zločinov naše ljudstvo ne more pozabiti in z dneva v dan odkrije tu in tam kakega fašista, ki se je skrill pod plašč »dobrega državljanca«. Tako naši ljudje v postojnskem okraju ne morejo pozabiti 5. aprila 1942, ko so postojnski skvadrst skupno s fašističnimi nasilniki Aito, Stekerjem, Luccardijem, Blatavčem, pod vodstvom znanega fašističnega federala iz Trsta Pine izvedli uničevalni pohod v Brkine. Takrat je namreč zagorela prva slovenska hiša na Primorskem; fašisti so zažgali posestvo družine prvih primorskih partizanov Mastelovih na Ostrožnem Brdu. Ob tej priliki je bil prisoten tudi fašistični tajnik iz Postojne skvadrst Karnincič. Ljudstvo ga je zato postavilo pred sodišče.

Sam proces proti Karninciču pa je poleg zakritja in ponovne osvetlitve krivave vloge fašistične strahovlade na Primorskem razkril tudi zaklenjeno zadržanje bivših fašistov v današnjih dneh. Pred ljudsko sodišče v Postojni je prišel »zagovarjat obtožena skvadrst Karninciča, ki se je še pred nedavnim ponasal s celo vrsto najvišjih fašističnih odkrivanj, s priznanjem »Marca Romac«, ki je užival zaupanje pri najvišjih fašističnih veljajah, saj je spremljal Mussolinija po Primorskem, saj je spremljal Hitlerja po Italiji — tudi bivši fašist dr. Franc Vesel, advokat v Trstu, stanujoč v ulici Tore Bianca.

Da bomo lažje razumeli zadržanje gospoda Veselja, ki se je ponosno trkal na prsi, da je zaveden slovenski patriot in da ga je samo čut pravice dovedel v Postojno, da pred lastnim narodom razjasni vlogo »dobrega«, nikdar slabo namernega fašističnega tajnika dr. Karninciča, je treba poudariti, da sta dr. Vesel in dr. Karnincič bila dva izmed tistih fašistov, ki so skozi 25 let oholo nastopali, da sta ona pomagala ustvariti fašizem da sta bila fašista pred »pohodom na Rim«. Nadalje je dobro vedeti, da sta Karnincič in Vesel kot študenta v Milanu nastopila v veliki delavski stavki kot stavkokaža, in sicer sta vozila takrat tramvaj, prav tako kot fašistični provokatorji vozijo tramvaj v zadnjih starih tržaških ljudstva.

Po daljšem zanosnem uvodu, v katerem je govoril dr. Karnincič o čustvih slovenskega naroda, o čustvih naših ljudi, o katerih Vesel trdi, da niso nikdar sposobni sovražiti in da je njihov čut pravice tako močan, da se jim da razjasniti vsako pomoto. Gospod Vesel namreč ne ve, da smo Slovenci imeli čustva tudi takrat, ko so nam požigali domače, ko so naše matere z otroki v naročju pobijali in klali in metali v ogenj, ko Vesel najbrž ne ve, da so po pravdo zdrava čustva našega naroda, ljubezen do domovine, samoobramba življenja privedla naše ljudi v narodno vstajo.

ki je zapisala neizprosno boj fašizmu. Torej se je prišel posmehovat, zakrknjena, prodana duša.

»Zagovornik« dr. Vesel je nato popisal dogodek v Brkinih. Njegov zagovor pa se je začel s tem, da se je požig v Brkinih izvršil v času, ko so skvadrst nosili še »na veste legale« (značaj legitimnosti, to se pravi, da so bili priznani, da so bili zakonita vojaška formacija). Dr. Vesel je s tem dokazal, da ne ve, da naš čustveni in dobri narod ni nikdar priznal skvadrstov in fašistov, ki so vdrli krivično na našo zemljo, ni priznal značaja zakonitosti in da nas nihče ne bo prepričal, da je za poštenega človeka požiganje, streljanje, rističenje, pretepi, zločini, internacije in zapori »na veste legale«. To je lahko samo za zakrknjenega fašista. Tak se je predstavil dr. Vesel.

Nadalje je dr. Vesel dejal, da se je fašistični tajnik Karnincič udeležil pohoda v Brkine samo kot zdravnik in da ni sodeloval v požigalnih akcijah. Hotel nas je prepričati, da je dr. Karnincič kot »blaga, dobra duša hotel le pomagati, če bi kdo bil pri tej akciji ranjen, da je šel samo iz »človekoljubja« na ta požigalni pohod. Dr. Vesel namreč v tem trenutku ni hotel pomisliti, da so par dni nato fašisti zopet požigali po Brkinih in da je bilo takrat med domačim prebivalstvom precej ranjenih in mrtvih in da takrat dr. Karnincič ni čutil potrebe pomagati temu ljudstvu. Nadalje je dr. Vesel namenoma prezrl, da je dr. Karnincič v postojnskih zaporih pustil štiri dni prestreljenega partizana, ne da bi mu nudil zdravniško pomoč. Dr. Vesel je samo govoril o tem, da je moral gnat dr. Karninciča na požig njegova »zdravniška vesta« pomagati tistim, ki bi se slučajno ponesrečili.

Dr. Vesel si je dovolil predlagati ljudskemu sodišču, naj kot pričo zasliši še tretjega skvadrsta, ki je sodeloval pri akciji v Brkinih, in sicer Aito. S silnim zanosom je dejal, da bi skvadrst Aita lahko najjasneje prikazal požig v Brkinih, saj je pri tem požigu sodeloval sam. Svoj predlog pa je opiral na trditve, da je danes skvadrst Aita eden višjih uradnikov v današnji Italiji v Cervignanu. Kolik onesramnega cinizma! To se pravi, da je dr. Vesel naravnost navdušen nad tem, da po Italiji še vedre in oblače na visokih položajih izrješevalci fašističnih zločinov in da imajo »na veste legale«. Sodišče in ljudstvo je na Veselov predlog odgovorilo, da Aita lahko pride v Postojno, a samo pred sodišče poleg Karninciča na zatožno klop, ker je sodeloval pri požigu.

Ta »zagovor« nam je pokazal še nekaj, da se fašistični zločini svobodno sprehajajo in celo, da jim raste novo perje v »soncu zapadne demokracije

ZVU« in njene odredbe št. 53. Gospod Vesel, to »demokracijo« predobro poznamo, o tej demokraciji govore vsa nasilja civilne policije, govore krvave žrtve v con A. o tej demokraciji govore tatvine UNRRA-inega blaga in prepričani smo, da bi dr. Vesel kot zvest pripadnik skvadrstičnih načel z apelo na čustva slovenskega naroda zopet našel kak jalo izgovor, primeren njegovim fašističnim naravi.

Nam pa je seveda jasno nekaj. Ze star slovenski pregovor pravi: Vrana vrani oči ne izkljuje. In mi danes to ponavljamo. Če fašist fašista sodi, potem bi bilo treba postaviti pred sodišče ljudstvo; točno tako kot delajo v con A. Gospod Vesel pa naj ve, da je Karninciča sodilo ljudsko sodišče, sodišče, ki je zraslo prav v času naših najtežjih napovov za strlje fašizma in da je dr. Vesel v oči našega naroda samo ponesrečena figura fašista na potaplajočem se brodu nasilja in protiljudske borbe. Zanimivo je to, da so vsi protiljudski reakcionarji šli na eno in isto linijo, na izrabljanje čustev preprostega ljudstva. Škof Rožman in Margotti sta oznanila bolj proti ljudstvu s parolo »borbe za vero«, Vesel pa je začel govoriti o »človeških čustvih slovenskega ljudstva«. Kje so imeli vsi renegati, kot so Karnincič, Vesel, vsa ta čustva takrat, ko so na Mussolinijevo povelje trebili slovenski narod?

Dr. Vesel in njemu podobni naj vedo, da je velika razlika v tem, če fašistom sodi ljudstvo, ki je v borbi proti fašizmu nemalo žrtvovalo, ali pa če sodijo fašistom tisti, ki računajo na to, da jih bodo jutri morda lahko uporabili za boj proti ljudstvu. Dr. Vesel naj ve samo to, da takega zasmehovanja, takega ciničnega blatenja našega ljudstva ni sposoben nihče drug kakor izdajca, ki trdi, da je Slovenec, pa je bil v tujini fašist, ki je pozabil ne samo na poštenje svojega naroda, ampak tudi na materni jezik.

Dr. Karnincič je bil obsojen za svoje zločine, vendar pa mu je ljudsko sodišče pri odmeri sodbe upoštevalo to, da je po zlomu fašizma pokazal vsaj majhno voljo, da vsaj delno popravi te zločine, ki jih je kot fašist nad lastnim narodom zagrešil.

Naših argumentov ni mogoče izpodbiti. Na mirovni konferenci bomo videli, ali bo pravica vzdramila vest udeleženih držav in ali bodo te stopile na našo stran. TITO.

Združenih narodov, da se ukine britanska okupacija, ki vodi v krvavo državljansko vojno in lahko povzroči mednarodne spore. Grško ljudstvo zahteva neodvisno republiko. — Vlada Anglije izkoristi poljsko zlato za pritisk na poljsko vlado. Izjavili so, da je vrnitev poljskega zlata iz Anglije odvisna od tega, ali bo Poljska izpolnila britanske pogoje o izvedbi volitev. — V Italiji se je dogodil spopad med ljudstvom in angleškimi okupacijskimi četami v Mestrah pri Benetkah.

MEDTEM, KO V NURNBERGU SODIJO ZLOČINSKE VODITELJE FAŠISTICNE NEMCIJE, SE V ZAHODNIH DRŽAVAH ZNOVA DVIGAJO REAKCIONARNE IMPERIALISTIČNE SILE.

Sodba nad voditelji naci-fašistične Nemčije se bliža zaključku. Tožili so v zaključnih govornih izjavah, da je dokazana krivda obtoženca za zverstva, uboje in ogromne izgube evropskih narodov zaradi zločina delovanja fašističnih razbojnikov, ki so zakrivali napadalno vojno in uničevanje narodov. — Nekateri obtoženci so v svojih zadnjih izjavah izjavljali, da se niso prej zavedali svoje krivde, drugi so valili vso krivdo na Hitlerja, nekateri pa so odkrito dejali, da bodo ostali zvesti Hitlerju. Seja je prekinjena ob 23. septembra, ko bo najbrže izrečena sodba. Narodi Evrope zahtevajo pravično kazen.

Varnostni svet Združenih narodov na zasedanju v New Yorku razpravlja o prošnjah osmih držav za sprejem v ZN. Sovjetska delegacija je proti temu, da bi vseh osem držav sprejeli skupno, ker ne predstavljajo neke celote.

Vladni krogi Združenih držav Amerike kažejo z obiskom ameriškega vojnega brodovlja v Sredozemlju, primer napadalne diplomacije v zvezi z mirovno konferenco. Kažejo se imperialistični cilji, ko se hoče Amerika vgnezditi kot središča ameriške sile in nadzirati anglo-ameriški monopol na tej vodni poti. — Ameriška vojaška policija je aretirala uslužbenca agencije jugoslovanske podnavske plovbe v Passau-u in vojska je blokirala v Linzu pristaniški bazen z jugoslovanskimi ladjama. Ameriške oblasti so izjavile, da je vrnitev brodovlja Jugoslaviji odvisna od tega, ali bo Jugoslavija podprla njene predloge o internacionalizaciji podnavske plovbe. — V Ameriki se je dogodil napad s kamenjem na okna jugoslovanskega poslanstva. »New York Daily Worker« pa piše, da nekateri Američani, ki bi radi Jugoslavijo spravili na kolena, ne predstavljajo ameriškega naroda, ampak le velekapitalistične kroge in sovražnike demokracije, ki bi radi zanetili novo vojno.

Anglija koncentrirala svoje čete med Irakom in Turčijo, Nizozemska pa pošilja svoje čete in orožje v borbo proti indonezijskemu ljudstvu preko nemških pristaništev v Hamburgu in Bremen, ker se vladajoči krogi boje stavek v domačih pristaniščih.

KAJ PISEJO „PRIMORSKI BORBI“

LEDINA, GOVEJK IN VRSNIK OBNAVLJAJO

V trimesečnem tekmoivanju so obnovili dve stanovanjski hiši, dve šolski poslopji in dva kozolca. Opravljenih je bilo 8050 udarniških ur. S prevozom so opravili kmetovalci 4448 delovnih ur. Samo v tednu obnove se je napravilo raznega prostovoljnega dela v skupni vrednosti 30.475 lir. V Govejku se je izkopal nov temelj za prosvetni dom. Pripravilo se je 16 m³ peska, 32 m³ kamena ter precejšnja količina gradbenega lesa. Za

pogorele je v delu apnenica. V ta namen pripravljajo drva in kamenje. Mladina je ob luninem svitu sodelovala pri žetvi. Vse priznanje v tem tekmoivanju gre našim voznikom, mladinski organizaciji, AFŽ in pionirjem, ki so pridno delali, da se je šolsko poslopje čimprej pokrilo. Priznanje gre pa tudi našim vrlim kmetovalcem, ki so darovali 260 obrokov hrane zidarjem in za obnovo zbrali 2700 lir prispevkov.

MARGOTTIJEVIM HLAPEM LJUDSTVO NE ZAUPA

V Čepovanu se je vršilo gospodarsko zborovanje in ustanovni občni zbor živinorejske zadruge, za kar je vladalo med ljudstvom veliko zanimanje. Ob zaključku zborovanja se je pojavila neka skupina žena in pričela demonstrirati proti predsedniku okr. INOO za Grgarsko in mu očitala, da je njegova krivda ker ni duhovnika v Čepovanu. Tovariš Savle je objasnili položaj. Ljudska oblast ni kriva, kajti naša ljudska oblast ne more sprejeti duhovnika, katerega bi na svojo roko postavil za župnika v našem okraju

goriški škof Margotti, ki je priznan fašist. Duhovnik bi se moral predstaviti ljudski oblasti s potrebnimi dokumenti. Tega ni storil in ni hotel uvideti, da je to njegova dolžnost. Po tej obrazložitvi, kjer je sodelovalo tudi ostalo ljudstvo, je skupina priznala svojo napako, češ da jim to ni bilo znano, ženske so poudarjale, da so bile zapeljane in nahušljane, vsled česar obžalujejo svoj korak. Ljudstvo hoče, da bo v fari pastirjeval samo tak duhovnik, ki priznava ljudsko oblast, ki dela v prid ljudstva.

TAKO JE TREBA GRADITI

Brigadirji mladinske brig. »Srečka Kosovelca« so v enodnevnem tekmoivanju v zavesti do čimprejšnje obnove opravili sledeče delo: 37 članov je v osmih urah izkopal jarek za polaganje vodne cevi, dolg 50 m, širok in globok 20 cm, pri tem so odmetali 10 m³ materiala, razložili 12 vagonov gramoza, skupno 115 m³. Razložili so 6 vagonov kamena in prepeljali 12 vagončkov v daljavo 30 m; naložili na vagončke 12 m³ gramoza in ga prepeljali v daljavo 80 m k mešalnemu stroju. Skupno so v 304 urah prepeljali 270 m³.

Prva četa je popoldne istega dne v sedmih urah izvršila naslednje: 25 brigadirjev je naložilo 50 m³ kamena, ki so si ga podajali iz roke v roko, 8 brigadirjev je izkopal jarek za polaganje vodnih cevi, 50 m dolg, širok 80 cm in globok 45 cm. Medtem so tri mladinke v 50 minutah razložile 11 m³ gramoza. Slednjič si je četa sama zadala za nalogo, da mora razložiti tri vagone kamena in ga prepeljati v daljavo 30 m. Obveza je bila izpolnjena. Le tako naprej, naši brigadirji!

RUŠEVINE MORAJO IZGINITI

V Gor. Lokavcu je mladina sklenila, da odide na udarniško delo v Sr. Lokavec, kjer se bo lotila ruševin. Pripravila je 26 m³ čistega kamena za zidavo, porušila 41 m³ neuporabljivega zidu, preložila 16 m³ ruševin in je 37 članov mladine opravilo 319 delovnih ur. V Gor. Lokavcu so tudi še ruševine. 26 članov mladine je pripravilo 21 m³ čistega kamena, po-

rušilo 16 m³ slabega zidu in preložilo 16 m³ ruševin v 223 udarniških urah.

Naše žene in matere vedo, da je obnova potrebna. Tudi one so se lotile ruševin. 22 članic AFŽ Gr. Lokavca je posvetilo obnovi 206 ur. Pripravile so 12 m³ kamena za zidavo, porušile 7 m³ zidu in preložile 13 m³ ruševin.

KAJ DELA MLADINA OKRAJA ILIRSKA BISTRICA

Mladina se je udeležila delovnih brigad, odšla je v Brčko-Banoviči, na gradnjo ceste Maribor-Trst, v Lokve in Čepovan. Sedaj se ponovno zbirajo na gradnjo mladinske proge Brčko. Tokrat se jih je prijavilo 70 in dokazali so, da se vse doseže, če se hoče. Mladina dela tudi doma;

osnovala je novo delavno četo, ki je sestavljena iz 16 mladincev, doma iz Pivke. Obnavljajo vas Pilovče, ki je ena prvih požganih v okraju. Nova četa nosi ime našega borca iz Pivke »Grzina Matija-Silvo«. Delajo z edino željo: za boljše in vrednejše življenje.

BUJE ZA PROSVETO

Zene in mladinke, ki so se polnoštevilno udeleževale udarniškega dela, so zaključile tekmovalni teden z uspešno prosvetno prireditvijo. Zene so nastopile s šaloigro »Pri gospodici«, ki je nudila prijetno zabavo. Njih hčerke naše mladinke, so ob tej prilo-

liki uprizorile enodejanko »Čašica kaver in žele mnogo odobravanja.

Zene in dekleta, le tako naprej! Obnova na gospodarskem polju je tesno povezana z obnovo ljudske prosvete. To je prava osnova, ki vselej obrodi stoteran sad.

MLADINA SI POSTAVLJA DOMOVE

Mladina slovenske Istre je bila dolgo kulturno zatirana, ker je vladal fašizem. Danes si želi kulturnega napredka ter skupnega življenja. Gradi si svoje domove. V vasi Dekani, kjer mladina ni imela niti prostora, da bi se lahko sestajala, je sklenila, da bo neko porušeno stavbo popravila in uredila za mladinski dom. Delavna četa je samo z nedeljskim prostovoljnim delom izvršila svojo dolžnost, tako ima danes

mladina svoj dom.

Mladino iz Kopra vodijo isti cilji. Svoj mladinski dom je s prostovoljnim delom popravila in počistila. Seveda sta oba domova v Dekanih in v Kopru bila otvorjena na slovesen način. Mladina se bo sestajala v domovih, tu bo našla zdravo razvedrilo, tu se bo kovalo bratstvo slovensko-italijanske antifašistične mladine. Požrtvovalno delo je rodilo uspeh in že pristopajo novi mladinci.

ZDRAVSTVENI DAN V ČEPOVANU

V nedeljo 1. t. m. je doživel Čepovan nekaj popolnoma novega in našim krajem popolnoma nepoznanega. Doživel je delovni izlet Sindikalne podružnice ljudske medicinske fakultete.

Naše ljudstvo, ki je vedno moralo drago plačevati izgubljenost zdravje, je bilo priča ne samo zdravljenja v premični kliniki z vsemi oddelki, z vsemi specializacijami, z vsemi zdravili, ampak tudi — in to je tisto »novo« — zdravljenja brez sleherne sebične misli, brez slehernega računa.

Uspeh delovnega izleta je bil naravnost ogromen. 1700 zdravljenj na 1400 osebali!

Cel dan do trde teme so prihajali in odhajali bolniki, lažji peš, težko bolni na vozilih, ki jih je dalo na razpolago RK Poverjeništa, grgarski okraj in vodstvo izleta samega.

Ves dan do trde teme so zdravniki, zaščitne sestre in ostali tovariši, kakor tudi šoferji, trdo delali. Med 18 zdravničarji, ki so prišli iz Ljubljane, so bili tudi taki, ki naše kraje poznajo še iz

partizanov (dr. Breclj, dr. Jerina-Lah Pavla, po kateri je dobila ime SVVP v Mrzli Rupi, dr. Volenšek in drugi) in marsikdo je v bolniku srečal svojega gostitelja iz dobe NOB.

Bila je že trda tema, ko se je po končanem delu vršil miting ob sodelovanju čepovanskih pevcev, na katerem je tov. Piškur orisal pomen in namen zdravstvenih izletov. Tov. dr. Marušič se je zahvalil Sindikalni podružnici ljubljanske medicinske fakultete, njenemu predstavniku prof. Cundru in njeni tajnici tov. Anici v imenu poverjeništa PNOO in v imenu ljudstva grgarskega okraja.

Zdravstveni dan v Čepovanu je pokazal, kako dela z ljudstvom in za ljudstvo naša ljudska delovna inteligenca, kako skrbi naša ljudska oblast za zdravje svojega ljudstva Dr. Marušič Franc.

Kdor še ni poravnal naročnine, naj to stori čimprej!

CESA NAS UCI RAZPRAVA PROTI RUPNIKU, ROZMANU TER OSTALIM NARODNIM IZDAJALCEM IN VOJNIM ZLOČINCEM?

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Ko so branili v svojih govornih priznani, da so dokazi o krivdi obtoženih tako zaključeni, da ni več nobenega dvoma o njihovi krivdi, in ko so obtoženci v svojih zaključnih besedah priznali svoje zločine, je vojaško sodišče IV. Armije izreklo obsodbo: Rupnik je obsojen na smrt z ustrelitvijo, Rösener in Hacin na smrt z obešenjem, Rožman, Krek in Vizjak pa na zapor od 15 do 20 let. Prizivi proti obsodbi, ki so jih vložili vsi razen Vizjaka, so bili za Rupnika in Rösenerja odklonjeni.

Razprava proti izdajalcem in zločincem je razkrila pravi obraz reakcije v Sloveniji, in odpadle so vse krinke o »obrabi ver« in o »boju proti komunizmu«, ki so se jih posluževale izdajalske klike in se jih še danes poslužujejo poedinii nadeljevalci njihovega dela. Pred ljudstvom je vstala celotna slika zločinskih igre izdajalcev, ki so preračunano varali ljudstvo iz sovražstva do vsega ljudskega in do bratske SZ in so popolnoma enotni brezobzirno posegali po najboljših zločinskih sredstvih za uničenje osvobodilnega gibanja ter so iskali pomoči pri inozemskih reakcionarnih silah. Še bolj se bo povečala vera ljudstva v pravičnost njihove poti in budnost proti vsem tistim, ki so skušali v drugih oblikah nadaljevati izdajalsko delo izdajalcev med vojno.

JUGOSLAVIJA, KATERE LJUDSTVO DELA S TAKO POZRTVOVALNOSTJO IN POLETOM, IMA PRAVICO GLEDATI IN UPRAVIČENIM ZAUPANJEM V BOJ DOČNOST.

Predsednik vlade LR Hrvatske je na zasedanju Sabora poudaril, da predstavlja danes Jugoslavija na pariški konferenci odločnega branitelja pravic in miru in predstavlja danes enega od stebrov, okrog katerega se zbirajo napredne sile za ustvaritev pravičnega miru; jugoslovanska delegacija je odločni bореc proti ponovitvi diktature na mirovni konferenci po prvi svetovni vojni.

Prav zato ameriška letala danes namerno preletavajo jugoslovanski teritorij. Maršal Tito je izjavil amerškemu veleposlaniku, da je prepovedal streljanje na letala, ki bi preletela jugoslovansko ozemlje, toda s predpostavko, da vlada ZDA podvzame ukrepe za preprečevanje preletavanj.

Predsednik podkomisije ekonomsko-socialnega sveta Združenih narodov za obnovo porušeni kraj, ki je te dni bivala v Jugoslaviji in si ogledala vojne poškodbe in splošne gospodarske razmere, je izjavil, da ima dežela, kjer ljudstvo dela s tako požrtvovalnostjo, pravico gledati z upravičenim optimizmom v bodočnost; zlasti pa je pohvalil gradnjo Mladinske proge.

V Sloveniji se vršijo sedaj okrajne skupščine. Predsednik vlade tov. Marinko je na skupščini v Trbovljah prikazal vrsto gospodarskih in družbeno-političnih problemov, za katere »bi se moral zanimati vsak državljan. Predvsem je poudaril, da se učinek naporov delovnega ljudstva kaže v utrditvi FLRJ v taki meri, kot v nobeni drugi državi razen v SZ.

Takih dejstev ne morejo zanikati nobene klevete domače in svetovne reakcije, ki je na Balkanu izgubila svoje imperialistično gospodstvo. Predpogoj za čuvanje takih pridobitev pa je neizprosno boj proti vsem odkritim in prikritim notranjim sovražnikom. Ljudski odbori morajo reševati vsa gospodarska vprašanja svojega teritorija, pri tem pa morajo čim tesneje sodevati vse množične in strokovne organizacije. Naše pridobitve in naši zavezniki s SZ na čelu so porok, da smelo gledamo v bodočnost.

V Sloveniji se bližajo volitve v ustavodajno skupščino. Vlada je sprejela osnutke zakonov o volitvah poslancev v ustavodajno skupščino in o ustavodajni skupščini LR Slovenije.

VEDNO OSTREJŠI POSTAJA BOJ MED DEMOKRATIČNIMI MNIZICAMI IN REAKCIONARNIMI SILAMI, KI PONEKOD PODTALNO ROVARIJO, DRUGJE PA SO NA OBLASTI

Sovjetska zveza je predlagala skupno obrambo črnomorskih ozlag s Turčijo; ožine naj bodo vedno odprte za trgovske ladje vseh dežel, za vojne ladje pa le za črnomske države. To bi bilo v korist ne samo črnomorskim državam, ampak tudi svetovnemu miru in varnosti. — V Romuniji se pripravljajo za parlamentarne volitve oktobra. Koalicija demokratičnih strank bo nastopila z enotno listo, enako pa tudi opozicijske stranke. Romunija odločno zanika vesti v inozemstvu, da se SZ vmešava v njene notranje zadeve. — Predsednik vlade Madžarske je izjavil, da so jugoslovanske zahteve do Madžarske, temelj sporazuma med obema državama; najlepše bi bilo, če bi mirovna konferenca določila med njima neposredno pogajanje. Javno mnenje Madžarske je vedno bolj prijateljsko do Jugoslavije, če pa se slišijo še nasprotni glasovi, je krivda nekaterih reakcionarnih krogov, ki skušajo tudi v notranjosti Madžarske izzvati novo inflacijo, da bi potem lahko razbili sedanjo vladno in uvedli svojo diktaturo. — Ustavodajna skupščina Francije razpravlja o ustavi. Odklonjen je bil predlog republikanskega poslance, po katerem bi delavce izločil iz uprave podjetij.

»Referendum« v Grčiji o vprašanju vlade in povrnitve kralja, je potekel v pogojih silnega monarho-fašističnega terorja. Pri »vpovstavljanju reda« so sodelovale tudi britanske čete. Centralni odbor EAM-a je zahteval od organizacije

DEMOKRACIJA ZVU KAŽE IZ DNEVA V DAN JASNEJE SVOJE PRAVO LICE

ZVU ne dovoli proslave obletnice vstaje našega ljudstva

8. septembra bo prebivalstvo Julijske Krajine praznovalo dan svoje splošne vstaje proti fašističnemu okupatorju. Ob tej priliki je okrožni odbor za Goriško vložil prošnjo pri ZVU za manifestacijo. ZVU je to prošnjo odklonila.

Okrožni odbor za Goriško je zaradi takega nepravilnega in nedemokratskega postopka ZVU apeliral s posebno resolucijo na konferenco zunanjih ministrov v Parizu, v kateri pravi med drugim:

8. september je praznik osvoboditve izpod italijanskega imperalizma in dan splošne vstaje za izgon zadnjega okupatorja iz naših mest, nemške vojske. To nalogo je primorsko ljudstvo častno izpolnilo, ko je z lastnimi silami in s pomočjo jugoslovanske armade osvobodilo vso deželo tja do Čedadu in čez.

Da bo slika položaja popolnejša, navajamo naslednje primere nepristranosti ZVU: ZVU je dovolila pro-

slavo 4. novembra 1945 v Gorici, dan, ki pomeni za ljudstvo Julijske Krajine pričetek suženjstva in zatiranja; dovolila je praznovanje in proglašila za praznik z vsemi posledicami 25. april, dan vstaje v Italiji, kar nima ničesar skupnega z vstajo in osvoboditvijo Julijske Krajine, dovolila je praznovanje 9. avgusta, 30. obletnico zasedbe Gorice po italijanskih četah.

Taka je nepristranost ZVU. Tako stališče ZVU ne utrjuje miru, ampak ustvarja nemire; ne brani pravic demokratičnega prebivalstva, ampak podpira imperialistične vojnohujskaške elemente.

Zato se okrožni odbor Slovansko-italijanske antifašistične unije in vse demokratične množične organizacije obračajo na konferenco zunanjih ministrov, da se končno napravi red, odpravi pristranost in da se zagotovi izvajanje demokratičnih svoboščin, ki jih uživajo vsi državljani v resnično demokratičnih državah.

Tržaško ljudstvo bo demonstriralo, dokler ZVU ne bo preklicala zapornega naloga proti stavkovnemu odboru

Primorsko in tržaško ljudstvo je vedno bolj ogorčeno, ker ZVU ne preklicuje odloka, ki postavlja člane stavkovnega odbora pred sodišče. Mnogo se protesti, vsak dan nosijo delegacije antifašističnih množic ZVU resolucije z velikim številom podpisov vseh slojev prebivalstva.

Delavci v raznih tržaških delavnicah in tovarnah so se v petek vzdrali 15 minut od dela v znak protesta.

30. VIII. pa se je velika množica tržaškega ljudstva zbrala pred sedežem ZVU na trgu Malta. Nato se je razvil ogromen sprevod po Corsu, trgu Golodni, ulici Carducci in trgu Impero na trg Garibaldi. Na ulici Carducci se na izzivanje pešice reacionarjev ni nič oziral, dokler ni priletelo nekaj kamnov med ljudi. Izzivače so, ker ni intervencije policija, manifestantje sa-

mi pognali v beg. Takrat se je pojavila policija in udarila po antifašistih. Na trgu Garibaldi je govoril neki tovariš. Po njegovem govoru se je začela množica razhajati.

Del množice je šel po ulici Caprin, ki jo je policija blokirala z obeh strani. Del ljudstva je šel že prej mimo, ostali tovariši pa so se ustavili pred kordonom. Ljudstvo je začelo vzklikati, da hoče svoj krožek, nakar je policija pričela nasilno potiskati ljudstvo nazaj. Ljudstvo se je pred kiji polagoma umikalo. Policisti so začeli nenadoma streljati posvečno v zrak. V hipu se je začelo divje streljanje. Agentje so stoji na ulici streljali v zrak in nerodno repetirali s svojim orožjem. Z orožjem v rokah so zahtevali, da se zapro okna. Kmalu nato je prišla avtoambulanta, pasante pa so ustavljali in preiskovali.

Tretja brigada Julijske Krajine »Pino Tomazič« je prispela v Brčko-Banovcih

V nedeljo 7. julija je naša brigada prispela na svoj sektor dela v Kiseljak. Teren je precej valovit, na splošno, pa ima pokrajina precej prirodnih lepot in zanimivosti. Pred vojno je bilo v tem kraju letovišče, kajti v vasi sami in njeni neposredni okolici je več izvirov mineralne vode, tako da imajo poleg navadne vode še kisljo vodo.

Brigade, ki delajo na tem sektorju, so pričakovale našo brigado že dalj časa. Pripravile so nam šotore, športno igrišče in postavile za naš sprevod celo slavočke. Sprejemu so prisostvovali predstavniki 18 brigad, med njimi tudi vsa grška brigada, ki je utaborjena blizu našega taborišča. Ljubljanska akademska brigada, ki je prispela z nami, se je utaborila približno 200 m od nas. Med brigadami, ki so bile že prej na tem sektorju, pa je še beogradska in užiška brigada. Pred par dnevi je prispela še češka brigada. V najkrajšem času pa bodo prispela na naš sektor še francoska, ameriška in mednarodna brigada.

Sprejemu so nadalje prisostvovali člani glavnega štaba mladinske brigade, sekretar glavnega odbora mladine iz Bosne in Hercegovine ter številna množica iz bližnje in daljše okolice. Ko je naša brigada izstopila iz kamionov in v stroju z zastavami na čelu odkorakala na prostor pred šotori, je iz tisoč grl mladine vseh brigad, ki so bile zbrane ob tej priliki, zagrmel en sam klic, odnosno zahteva: »Trst Jugoslaviji!« poleg tega so neprestano hrumeli klici »Hura« in »Zdravo«, vse v pozdrav mladinski delovni brigadi Julijske Krajine.

Nikdar si nismo predstavljali tega,

Obroki živil za mesec september

Za mesec september se bodo delila potrošnikom Slovenskega Primorja cone B na živilske nakaznice naslednja živila:

- Na osnovno živilsko nakaznico:
  - na vsak odrezek za kruh 375 gr kruha ali 300 gr moke, skupaj na vse odrezke 11.25 kg kruha ali 9 kg moke ali 10 kg žita;
  - na odrezke za zakuhano št. 1-10 500 gr testenin, od 11-20 500 gr bele moke, od 21-30 1 kg koruzne moke ali 1 kg ovsenih kosmičev;
  - na mesne odrezke 11a, 11b, 11c, 11d ali 31a, 31b, 31c in 31d na vsak odrezek po 200 gr svežega mesa;
  - na odrezek za sladkor 150 g sladkorja;
  - na vse odrezke za maščobo skupaj 350 gr masti ali olja;
  - na odrezek za milo je izdati količino mila, ki je na zalogi;
  - na odrezek za sol 500 gr soli.
- Na dodatno nakaznico za dojenčke:
  - na odrezek DOJ 111 500 gr sladkorja;
  - na odrezek DOJ 112 1500 gr bele moke;
  - na odrezek DOJ 113 1 komad toaletnega mila;
  - na odrezek DOJ 114 1 dozo mleka v prahu Nestle.
- Na dodatno nakaznico za otroke v drugem letu starosti:
  - na odrezek OTR 121 500 gr sladkorja;
  - na odrezek OTR 122 1500 gr bele moke;
  - na odrezek OTR 123 114 gr čokolade (2 plošči);
  - na odrezek OTR 124 1 dozo mleka v prahu Nestle.
- Na dodatno nakaznico za otroke od 3. do 7. leta starosti:
  - na odrezek OTR 131 350 gr sladkorja;
  - na odrezek OTR 132 1000 gr krušne moke;
  - na odrezek OTR 133 114 gr čokolade (2 plošči).
- Na dodatno nakaznico za noseče žene:
  - na odrezek NOS 1 500 gr sladkorja;
  - na odrezek NOS 2 500 gr testenin;
  - na odrezek NOS 3 350 gr olja.
- Na dodatno nakaznico za lahke delavce:
  - na odrezek dodatek L 83 250 gr slanin;
  - na odrezek dodatek L 84 350 gr sladkorja;
  - na odrezek dodatek L 85 100 gr surove kave;

d) na odrezek dodatek L 86 50 gr testenin;

e) na odrezek dodatek L 87 4000 gr krušne moke;

f) na odrezek dodatek L 88 1500 gr koruzne moke.

7. Na dodatno nakaznico za težke delavce:

a) na odrezek dodatek T 91 500 gr slanin;

b) na odrezek dodatek T 92 500 gr sladkorja;

c) na odrezek dodatek T 93 150 gr surove kave;

d) na odrezek dodatek T 94 500 gr testenin;

e) na odrezek dodatek T 95 6 kg krušne moke;

f) na odrezek dodatek T 96 3 kg koruzne moke.

8. Na dodatno nakaznico za gozdarje:

a) na odrezek gozdar 99 3762 gr slanin;

b) na odrezek gozdar 100 500 gr sladkorja;

c) na odrezek gozdar 101 24 kg koruzne moke;

d) na odrezek gozdar 102 200 gr soli.

Prepovedano je trgovcem ali zadrugam izdajati hrano na že odrezane odrezke. Vsak potrošnik mora predložiti pri prevzemu hrane živilsko nakaznico, kjer se mu odvzame odrezek. Vsak potrošnik ali skupna družina je dolžna hraniti živilsko nakaznico doma. Prepovedano je trgovcem ali zadrugam isto obratovati.

Na osnovno živilsko nakaznico, kjer je predvidena mast ali olje, naj se izda po možnosti polovico olja in polovico odgovarajoče količine masti.

Ker prenatocije živilskih nakaznic odpadejo, bi bilo željeno, da potrošniki še nadalje dvigajo hrano pri istih zadrugah, kako so to delali do sedaj, pa iz tega razloga, ker okrajni NOO, gospodarski odseki imajo pregled potrošnikov po zadrugah oziroma pri trgovcih in tako ne bo prišlo do primerov, da zadruga oziroma trgovec ostane brez živilskih artiklov.

Vsi okrajni NOO, gospodarski odseki so dolžni, da takoj po prejemu obrokov živil za mesec september izdelajo razdelilnike in iste dostavijo podružnici »Predda«, tako da bi se z delitvijo hrane začelo takoj.

Pri izdajanju UNRRA-ine soljene slanin, ki bi se eventualno izdajala namesto masti ali olja, se ima pridrževati razmerje: 125 kg UNRRA soljene slanin za 100 kg masti.

To razmerje ne velja za konzervirano UNRRA slanino (panceta) v plehnatih dozah.

RAZGLASI

Popis slepih in slabovidnih v Slovenskem Primorju.

Skrb za našo mladino zavzema vedno širši obseg. Za zdravo mladino skrbe ljudske šole. Od januarja t. l. deluje z velikim uspehom v Portorožah gluhonemnica za Slovensko Primorje. Naša oblast pa namerava v doglednem času otvoriti zavod za slepe in slabovidno mladino. Posebno pozornost bo posvetila oni mladini, ki je oslepela med vojno, ali je po nesreči oslepela ali pa ji je kaka bolezen povzročila slepoto. Vsi ti otroci so potrebni šolanja in vzgajanja v zavodih za slepe, ker je za nje prenehalo normalno šolanje. Potrebni so šolanja in preusmeritve v one oklice, ki so jim dostopni. Močno slabovidni otroci ne morejo uspešno slediti pouku v ljudski šoli ter večkrat po več let obiskujejo en razred, zato tudi oni spadajo v oddelek za slabovidne.

Vsi okrajni prosvetni odseki oz. komisija naj izvrše v teku enega meseca popis vseh slepih, oslepelih in slabovidnih v svojem okraju. Potrebno je, da zberejo sledeče podatke: ime in priimek, rojstni podatki, oče in mati, njih poklic, družinsko in premoženjsko stanje in bivališče. Pri kasnejši oslepelih otrocih je treba navesti zadnji razred ljudske šole, pri starejših slepih pa zavod, v katerem so se šolali in poklic, ki ga izvršujejo. Pri vseh naj se navedejo vzroki oslepelosti oz. slabovidnosti.

Poimenske sezname z vsemi gornjimi podatki naj prosvetni odseki oz. komisije pošljejo direktno na referenta za šolstvo s posebno vzgojo pri PNOO, tov. Rupniku Vinku, ravnatelju gluhonemnice za Slovensko Primorje v Portorožah (Istra).

★

V Tolminu je pričela poslovati 27. avgusta t. l. v prostorih okrajne ambulante »Posvetovalnica za mater in otroka«. Posvetovalnica bo nudila brezplačen zdravniški pregled dojenčkom in nosečim ženam vsak torek od 9.-10. ure dopoldne. Potrebno ni nikako priporočilo.

Izgubil sem osebno izkaznico na ime Cergolj Franc iz Slivja št. 34 okraj Herpelje Kozina, izdano od okrajne Herpelje Kozina v letu 1946 in jo s tem preklicujem kot neveljavno.

Izgubil sem osebno izkaznico št. 2570 izdano od Okrajnega INOO Grgar na ime Rijevec Alfonz iz Spodnjega Lokovca št. 21, okr. Grgar.

Tov. Lemut Vido, Gozd št. 15 iz Cola je izgubil dovolilnico za moško kolo št. 55531. S tem proglašamo dovolilnico za neveljavno.

Tov. Humer Stefan, roj. 22. 12. 1919 v Batah okr. Grgar sedaj bivajoč v Ajdovščini je izgubil vse dokumente t. j.: osebno izkaznico, dve šoferski izkaznici. S tem preklicujemo te dokumente in proglašamo za neveljavne.

Izgubil sem osebno izkaznico št. 5974 na ime Rijavec Jože, ki je bila izdana od okrajnega INOO v Grgarju. S tem jo preklicujem za neveljavno.

Izgubil sem osebno izkaznico št. 2866 na ime Zabar Milan, roj. 6. 6. 6927 v Zabljah Kal nad Kanalom št. 27, izdano od Okrajnega INOO Grgar. S tem jo proglašam za neveljavno.

Ljudsko sodišče je obsodilo razkrinkanega saboterja

Pred posebnim senatom Višjega narodnega sodišča v Postojni se je dne 10. t. m. zagovarjal zaradi kaznivih dejanj sabotaže in gospodarske špekulacije romunski državljan Ursu Nikolaj iz Ilir. Bistrice. Za razpravo, ki se je vršila v Ilir. Bistrici, je vladalo med prebivalstvom veliko zanimanje, saj je bil obtoženec daleč naokoli poznan zaradi svoje najmodernejše urejene avtomehanične delavnice, katera bi lahko služila koristim celotnega gospodarstva cone B, ako bi ne bila v rokah saboterja, ki je najmodernejše stroje iz svoje delavnice zazidal v bunkerje, ljudem pa odklanjal popravilo, češ da nima strojev, tako da so zaradi tega moralj pošiljati motorna vozila popravljat v Trst in Gorico.

Obtoženi Ursu, ki je prišel v Ilirsko Bistrico leta 1925 kot navaden električar, si je zgradil v Ilir. Bistrici svojo avtomehanično delavnico, katero je stavil na razpolago najprej italijanski, po razpadu Italije — do osvoboditve — pa nemški vojski. Po osvoboditvi je prikrival v 5 skrivališčih in bunkerjih večje število avtomobilskih motorjev ter nadomestnih delov, več vojaških motociklov, 1 avtomobil, kompresor, moto-dinamo,

motorno črpalko, petrolej itd. Prav tako je imel v raznih skrivališčih in bunkerjih — v svojem stanovanju in v delavnici skrite razne najvažnejše stroje iz svoje delavnice, ki jih ni hotel uporabljati v svoji delavnici z namero, da bi na ta način sabotiral naše narodno gospodarstvo. Vojaškega blaga, kakor tudi svojih strojev Ursu kljub opozorilu ni hotel prijaviti in je raje skrival omenjene predmete, da so rjaveli in se kvarili po raznih bunkerjih, kot pa da bi jih namestil v svoji delavnici. Strankam, ki so prihajale in ga zaprosale za razna popravila, je odgovarjal, češ da nima priprav, tako da so morale zaradi tega dati svoje stroje v popravilo v Trst ali Gorico, kar jim je seveda povzročilo neprimerno večje stroške. Za ona popravila pa, katera je izvrševal, pa je zahteval pretirane cene.

Na drugi strani se je obtoženec pokazal tudi napram svojim delavcem v slabi luči: slabo jih je plačeval in tako izkoriščal, da so morali po večini vsi v kratkem času zapustiti službo pri njem.

Sodišče ga je obsodilo na 5 let prisilnega dela z odvzemanjem svobode ter z zaplembo njegovega podjetja.

Ob vztrajni vadbi je fizikultura značka dosegljiva vsem!

Zbirajmo bukov žir!

Letos je po naših gozdovih posebno bogato obrodila bukev. Sad bukve, tako imenovani žir, vsebuje precejšen odstotek olja, ki ne zaostaja za raznimi drugimi rastlinskimi olji (repica, sončnice, buče, oljka itd.). V gozdnih krajih Slovenije, zlasti na Gorenjskem, uporabljajo prebivalstvo to olje že od pamtiveka.

Da izkoristimo bogastvo naših gozdov in da pomagamo našim revnim slojem do zaslužka, posebno pa da odstranimo pomanjkanje maščob, bomo letos načrtno zbirali bukovno seme (žir).

Pri zbiranju je treba paziti na naslednje:

- zbirali bomo samo polna zrna;
- odstranili bomo vse smeti, listje, pesek, zemljo in podobno;
- nabrano seme bomo dobro posušili in šele popolnoma suho oddali zbiralni bazi. Vsak način sušenja je dober: na peči, na soncu ali na toplem zraku.

Za dosego popolnega uspeha je potrebna, da sodelujejo vse masovne organizacije in šolska deca, ki naj tekmujejo med seboj. Tako bomo pri zbiranju gotovo dosegli popoln uspeh.

V vseh okrajih, kjer so bukovni gozdovi, bodo zbiralne baze, kjer se bo zbiral bukov žir. Vsak zbiralec, ki bo prinesel 10 kg suhega zira, bo dobil 1 kg žirovega olja. Zato bo vsaka zbiralnica vodila register, v katerega bo vpisovala zbiralce in oddane količine. Ko bo žir stisnjen in izdelano olje, se bo nato delilo olje na podlagi vpisov v teh registrih. Kdor ne bi hotel za zbrani žir prevzeti olja, si da lahko plačati žir tudi v denarju po 12 lir za 1 kilogram.

V žiru leži veliko bogastvo, ki na noben način ne sme ostati neizkoriščeno, zato vsi v akcijo za zbiranje zira. S tem bomo pomagali pokriti potrebo po maščobah. Na delo naj gredo vsi: mladina, šolska deca in vsak kdor utegne!

Zadruga, tovarne, obrtniki!

Večina jugoslovanskih tvornic že normalno obratuje in mnogo jih je že prekoračilo predvojno proizvodnjo. — Tako imamo sedaj na razpolago v Jugoslaviji že veliko število strojev za male industrije kakor tudi vse vrste poljedelskih strojev. — Vsi, ki reflektirajo na nakup kakršnih koli strojev, naj zahtevajo pojasnila in predračune od

PRERAD-ŽELEZNINA ŠT. PETER NA KRASU

ki jim bo dobavila v najkrajšem času kar zahtevajo.

ZADRUGE TOVARNE OBRTNIKI POZOR!

Vse vrste strojev jugoslovanske proizvodnje za lahke industrije, kakor tudi poljedelske, vam lahko dobavi

Prerad - Železnina Št. Peter na Krasu

Najnižje cene! Zahtevajte prospekte!

DOZ

Državni zavarovalni zavod je zavarovalnica vseh jugoslovanskih narodov

DOZ ZAVARUJE:

DOMAČE GOSPODARSTVO: proti požaru in vlomski tatvini, živino proti poginu in zasilenemu zakolu, posevke proti škodam po toči;

DELAVNICE IN TRGOVINE: proti požaru, vlamu in razbitju stekla;

INDUSTRIJO: proti požaru, poškodbi strojev, zakoniti dolžnosti jamstva, vlamu v blagajne, chomage, škodam pri prevozu blaga, škodam na prevoznih sredstvih itd.

Vso javno imovino se mora zavarovati pri DOZ-u!

DOZ je največja zavarovalnica privatne imovine v Jugoslaviji!

DOZ ZDRUŽUJE sledeče bivše zavarovalnice: Dunav-Cordica, Elementar, Zedinjena zavarovalnica, Sava, Assicurazioni Generali, Croatia, Jadranska zavarovalna družba (Riunione Adriatica di Sicurtà), Zadržno zavarovanje, Feniks, Zavarovalni zavod Slovenije (bivša Vzajemna zavarovalnica), Drava, Ljudska samopomoč.

DOZ ima podružnico za Primorsko v AJDOVŠČINI, Gregorčičeva 32. — Zastopniki DOZ-a so v vseh večjih krajih Primorske.